

**SELKÄDINVAMMAISTEN HENKILÖIDEN
HOITO-, KUNTOUTUS- JA
SEURANTAKÄYTÄNNÖT SAIRAANHOITOPIIREITTÄIN**

Invalidiliiton Käpylän kuntoutuskeskus

Sisällysluettelo

1 Johdanto	3
2 Selvityksen taustaa	5
2.1 Selvityksessä käytetyt käsitteet	5
2.2 Tiedonkeruumenetelmä	7
3 Yleistä selkäydinvammaisten kuntoutusjärjestelmästä Invalidiliiton Käpylän kuntoutuskeskuksen näkökulmasta	7
3.1 Julkinen terveydenhuolto	7
3.2 Kansaneläkelaitos, Kela	8
3.3 Lakisääteiset vakuutukset	8
3.4 Vakuutuskuntoutus VKK r.y.	9
4 Kuntoutustoimintaa ohjaavat lait, asetukset ja ohjeet	9
5 Sairaanhoidopiirien toimintakäytännöt selkäydinvammaisten hoidossa	10
5.1. Helsingin yliopistollinen keskussairaala, HYKS	10
5.1.1 Etelä-Karjalan sairaanhoidopiiri	10
5.1.2 Helsingin ja Uudenmaan sairaanhoidopiiri	12
5.1.2.1 Helsingin kaupungin terveystakeskus	14
5.1.2.2 Hyvinkään sairaala	15
5.1.2.3 Jorvin sairaala	15
5.1.2.3.1 Espoo	16
5.1.2.4 Lohjan sairaala	17
5.1.2.4.1 Karjalohja	18
5.1.2.4.2 Lohja	18
5.1.2.5 Länsi-Uudenmaan sairaala	19
5.1.2.5.1 Hanko	19
5.1.2.5.2 Inkoo	19
5.1.2.5.3 Karjaa	20
5.1.2.6 Peijaksen sairaala	20
5.1.2.6.1 Vantaa	21
5.1.2.6.2 Kerava	22
5.1.2.7 Porvoon sairaala	23
5.1.2.7.1 Porvoo	23
5.1.3 Kymenlaakson sairaanhoidopiiri	23

5.2 Kuopion yliopistollinen sairaala, KYS	24
5.2.1 Etelä-Savon sairaanhoitopiiri	25
5.2.2 Itä-Savon sairaanhoitopiiri	26
5.2.3 Keski-Suomen sairaanhoitopiiri	27
5.2.4 Pohjois-Karjalan sairaanhoitopiiri	29
5.2.5 Pohjois-Savon sairaanhoitopiiri	30
5.3 Oulun yliopistollinen sairaala, OYS	32
5.3.1 Kainuun maakunta -kuntayhtymä	32
5.3.2 Keski-Pohjanmaan sairaanhoitopiiri	34
5.3.3 Lapin sairaanhoitopiiri	35
5.3.4 Länsi-Pohjan sairaanhoitopiiri	37
5.3.5 Pohjois-Pohjanmaan sairaanhoitopiiri	38
5.4 Tampereen yliopistollinen sairaala, TAYS	40
5.4.1 Etelä-Pohjanmaan sairaanhoitopiiri	40
5.4.2 Kanta-Hämeen sairaanhoitopiiri	41
5.4.3 Pirkanmaan sairaanhoitopiiri	43
5.4.4 Päijät-Hämeen sairaanhoitopiiri	45
5.4.5 Vaasan sairaanhoitopiiri	47
5.5 Turun yliopistollinen keskussairaala, TYKS	48
5.5.1 Satakunnan sairaanhoitopiiri	48
5.5.2 Varsinais-Suomen sairaanhoitopiiri	50
5.5.3 Ahvenanmaan sairaanhoitopiiri	53

Toimittanut kuntoutussosiaalityöntekijä Riitta Saksanen
riitta.saksanen@invalidiliitto.fi.

Invalidiliiton Käpylän kuntoutuskeskus, Synapsia
 Nordenskiöldinkatu 18 B, 00250 Helsinki
 p. (09) 777 071, f. (09) 794 734
www.invalidiliitto.fi/kapyla

1 Johdanto

Selkäydinvammainen henkilöiden kuntoutus on keskeinen osa Invalidiliiton Käpylän kuntoutuskeskuksen toimintaa. Tärkeää on tietää jatkohoidon ja seurannan järjestäminen, kun kuntoutuja lähtee kuntoutusjakson päättyessä kotiin. Tämän vuoksi pyydettiin syyskuussa 2005 kuntoutussosiaalityöntekijä Riitta Saksasta kartoittamaan tilanne selkäydinvammainen osalta kaikissa Suomen sairaanhoitopiireissä. Syksyllä 2007 tiedot on päivitetty.

Selkäydinvammaisella ei tarkoiteta selvityksessä pelkästään tapaturmaisesti selkäydinvaurion saanutta henkilöä, vaan selkäydinvaurio voi olla myös synnynäinen tai sen syynä voi olla sairaus (tulehdus, verenkiertohäiriö ym.). Kyseessä on melko harvinainen vamma, mutta usein vaikea-asteinen ja monitahoinen, joten mielekäs hoidon, kuntoutuksen ja seurannan keskittäminen sekä säännönmukaistaminen ovat tarpeellisia. (Alaranta H., Ahoniemi E. Suomen Lääkärilehti 2007;62:2363-6.)

Selvityksen tarkoitus on varmentaa eri tahojen tämänhetkistä yhteistyötä ja sen toivotaan tarjoavan myös pohjaa selkäydinvammainen henkilöiden hoidon, kuntoutuksen ja seurannan kehittämiseksi. Toimivat kuntoutus- ja jatko-seurantajärjestelyt edellyttävät, että akuuttivaiheen kuntoutusjakson aikana luodaan riittävän hyvät yhteydet kotiutumisen jälkeen kuntoutujalle merkittävään hoito- ja kuntoutusyksiköihin.

Osa terveydenhuollon ammattilaisista edelleenkin kysyy, minkälaisia ongelmia selkäydinvaurion saaneella henkilöllä voi olla. Siltä osin voidaan todeta mm. seuraavaa:

- raajojen ja lihasten halvaus
- hengityksen vajaatoiminta
- virtsarakon ja suolen toimintahäiriö
- sukupuolielinten toimintahäiriö
- spastisuus
- autonominen dysrefleksia
- tuntopuutokset ja -häiriöt
- painehaava
- kipu
- syringomyelia
- ektooppinen ossifikaatio
- osteoporoosi
- muut sairaudet
- psyykinen kriisi
- ammatilliset pulmat
- omaisten kriisi.

Em. lisäksi selkäydinvamman saaneiden henkilöiden kohdalla erityiskysymyksiä ovat avoterapioiden toteutumisen jatkuvuus, riittävien palveluiden järjestäminen sekä työhön ja opiskeluun liittyvät toimenpiteet.

Selvityksen yhteydessä kysyttiin selkäydinvammainen henkilöiden määrää kunkin sairaanhoitopiirin alueella. Tarkkoja tietoja selkäydinvammainen määrästä ei ollut. Valtakunnallisesti on arvioitu selkäydinvammainen olevan 1 500–2 000 henkilöä (Dahlberg A ym. Spinal Cord 2005;43:47-50). Vuosittain tapaturmaisesta selkäydinvauriosta saa hieman yli 10 miljoonaa asukasta kohti (Alaranta H ym. Suomen lääkäri-lehti 2000;55:2523-6).

Lämmin kiitos kaikille yhteistyötahoillemme rakentavasta yhteistyöstä.

Tämän kartoituksen toteuttamiseen on osallistunut useita henkilöitä, lämmin kiitos myös heille.

Menestys on yhteistyötä – yksilöllisesti yhdessä!

Helsingissä 30.9.2007

Hannu Alaranta
johtaja, ylilääkäri
Invalidiliiton Käpylän kuntoutuskeskus

2 Selvityksen taustaa

Suomi on jaettu 21 sairaanhoitopiiriin, joiden alueella on viisi yliopistosairaalaa. Sairaanhoitopiireissä toimivissa keskussairaaloissa tai yliopistosairaaloissa tehdään päätökset selkäydinvamman saaneiden henkilöiden lähettämistä kuntoutusjaksolle mm. Invalidiliiton Käpylän kuntoutuskeskukseen. Maksusitoumukset kuntoutusjaksoille tehdään pääosin kirurgian tai neurologian toimialoilta.

Selvityksessä kuvataan selkäydinvammaisten henkilöiden hoito-, kuntoutus- ja seurantakäytäntöjä eri sairaanhoitopiireissä.

Invalidiliiton Käpylän kuntoutuskeskuksen ja sairaanhoitopiirien yhteistyön voidaan tulkita löytyvän mm. Erikoissairaanhoitolain (1062/1989) 11. § 3. momentista. Toimivan yhteistyön kehittämistä ja jatkamista tukee sosiaali- ja terveysministeriön antama ja 16.10.2006 voimaan tullut erityistason sairaanhoidtoa koskeva asetus, jonka mukaan selkäydinvammaisten akuuttivaiheen kuntoutus on määritelty erityistason sairaanhoidoksi.

Asetuksen 5. §:n kohta 7 on seuraava: "...keskitetään skolioosin leikkaushoito, vasta-ainepositiivisten (F-VIII) hemofiliapotilaiden leikkaushoito, juveniilin reuman vaatima leikkaushoito sekä selkäydinvammapotilaan akuuttivaiheen kuntoutus sellaiseen yksityiseen terveydenhuollon toimintayksikköön, jolla on riittävän pitkäkestoinen ja tieteelliseen tutkimukseen perustuva laatu näyttö kyseisen toiminnan harjoittamisesta." Asetuksella on tärkeä merkitys selkäydinvamman saaneelle henkilölle akuuttihoitoa jälkeisen kuntoutuksen osalta. Sosiaali- ja terveysministeriön em. asetuksen taustamuistiossa mainitaan akuuttivaiheen kuntoutukseen vaatimukset täyttäväksi yksityiseksi terveydenhuollon yksiköksi Invalidiliiton Käpylän kuntoutuskeskuksen (STM/Terveysosasto, Muistio 28.8.2006).

2.1 Selvityksessä käytetyt käsitteet

Akuuttivaiheen hoito eli primaarihoito on välitöntä, heti vammautumisen tai sairastumisen tapahduttua toteutettavaa sairaanhoidtoa.

Asiakas on henkilö, joka käyttää avo- tai kuntoutusohjauspalveluja. Asiakkaalla tarkoitetaan myös vakuutusyhtiön asiakkaita.

Avopalvelu on palvelua, jonka antamiseen ei liity yhtäjaksoista, ympärivuorokautista palveluvastuuta sosiaali- ja terveydenhuollon toimintayksikössä.

Erityistason sairaanhoidon perusta on Erikoissairaanhoitolain 9. §:n mukaan sairauden harvinaisuus ja hoidon erityisvaativuus. Erityistason hoito on tarkoituksenmukaista keskittää yliopistollisiin sairaaloihin tai muuhun vastaavan tasoiseen sairaalaan. Sosiaali- ja terveysministeriössä valmistellaan asetusta erityistason sairaanhoidon järjestämisestä ja keskittämisestä.

Maksusitoumuspyynnöllä haetaan lisäaikaa kuntoutukseen silloin, kun alustavasti suunniteltu kuntoutusaika ei riitä realististen kuntoutustavoitteiden toteuttamiselle. Käytännössä paraplegian saaneen henkilön kuntoutusjakson pituus on 3–4 kuukautta ja tetraplegian saaneilla henkilöillä se on 5–6 kuukautta.

Julkisen terveydenhuollon muodostavat perusterveydenhuolto ja erikoissairaanhoito. Perusterveydenhuollosta vastaavat kuntien terveyskeskukset

(Kansanterveyslaki 66/1972, 3. luku). Erikoissairaanhoidolaki puolestaan määrittelee sairaanhoitopiirien omistamien sairaaloiden sekä niiden hallinnassa olevien yliopistollisten sairaaloiden tehtävät.

Erikoissairaanhoido ja perusterveydenhuolto ovat sopineet seuraavista paikallisista toimintakäytännöistä ja vastuualueista:

- Kuinka kauan hoitovastuu on erikoissairaanhoidossa ja milloin se siirtyy perusterveydenhuoltoon?
- Missä laaditaan kuntoutussuunnitelma?
- Miten apuvälineiden maksusitoumusasiat ja hankintakäytännöt hoidetaan?
- Kuka maksaa avoterapiat siirtymävaiheen aikana?

Kuntoutujalla tarkoitetaan laitostuntoutuksessa olevaa henkilöä.

Moniammatillisella poliklinikkakäynnillä asiakas tapaa useita eri ammattiryhmien edustajia joko erikseen tai yhdessä.

Ostopalvelumenettelyssä terveyskeskus tai sairaala ostaa yksityiseltä palveluntuottajalta esim. fysioterapiapalveluita tai toimintaterapiapalveluita sen sijaan, että se tuottaisi kaikki palvelut itse.

Potilas on terveydenhuollon palvelujen käyttäjä, jolla on terveydentilaa koskevia ongelmia, ja joka on hoidossa sairaalassa tai terveyskeskuksen vuodeosastolla.

Sairaanhoitopiirin muodostaa useampi maantieteellisesti ja toiminnallisesti lähekkäin sijaitseva kunta. Tällöin kyseessä on sairaanhoitopiirin kuntainliitto. (Erikoissairaanhoidolaki 3. luku.)

Siirtymävaihe tarkoittaa tekstissä sitä aikaa, kun kuntoutuja siirtyy kuntoutusjaksoilta kotiin eikä hänellä vielä ole päätöstä Kelan korvaamasta kuntoutuksesta. Vakuutusyhtiön asiakkaiden tilanne on erilainen, koska vakuutusyhtiö voi tehdä jo kuntoutusjakson aikana päätökset avoterapioiden korvaamisesta.

Terveydenhuollon maksukatto koskee julkisen terveydenhuollon palveluista perittäviä asiakasmaksuja. Kun maksukatto täyttyy, ovat julkisen terveydenhuollon palvelut potilaalle loppuvuoden ajan maksuttomia. Poikkeuksena kuitenkin laitoshoidosta perittävät maksut. Vuoden 2005 maksukatto oli 590 euroa (Laki sosiaali- ja terveydenhuollon asiakasmaksuista 732/1992).

Yliopistollinen sairaala huolehtii toiminta-alueensa erityistason hoidosta yhdessä sairaanhoitopiirien sairaaloiden kanssa. Suomi on jaettu viiteen yliopistosairaala-alueeseen:

- Helsingin yliopistollinen keskussairaala, HYKS
- Tampereen yliopistollinen sairaala, TAYS
- Turun yliopistollinen keskussairaala, TYKS
- Kuopion yliopistollinen sairaala, KYS
- Oulun yliopistollinen sairaala, OYS.

Yliopistollinen sairaala vastaa lääkäreiden klinisestä peruskoulutuksesta. Lisäksi se huolehtii sairaanhoitopiirien ohjauksesta, henkilökunnan täydennyskoulutuksesta sekä yleensä sairaanhoitoon liittyvästä tutkimus- ja kehitystyön järjestämisestä.

2.2 Tiedonkeruumenetelmä

Tieto selkäydinvammaisten henkilöiden seurantakäytännöistä eri sairaanhoitopiirien alueella on koottu puhelinhaastatteluin ja sähköpostin avulla. Yhteyshenkilöinä ovat pääosin olleet sairaanhoitopiireissä työskentelevät kuntoutusohjaajat. Sairaanhoitopiireissä, joissa ei ole kuntoutusohjaajaa, yhteyshenkilönä on toiminut esimerkiksi neurologian tai fysiatrian poliklinikan lääkäri, fysioterapian osastonhoitaja tai apuvälineyksikön osastonhoitaja.

Puhelimitse käytyjen alkukeskustelujen perusteella on laadittu pohjateksti. Tämän tekstin oikeellisuuden on kukin sairaanhoitopiiriin yhteyshenkilö tarkistanut tai hän on tarkistuttanut sen niiltä ammattiryhmien edustajilta, jotka toimintayksikössä osallistuvat selkäydinvammaisen henkilön kuntoutusprosessin seurantaan. Sairaanhoitopiirin käytäntöjä kuvaava lopullinen teksti on vielä hyväksytty kunkin toimintayksikön yhteyshenkilöllä.

Helsingin ja Uudenmaan sairaanhoitopiiriin jäsenkuntia koskevia lyhyitä tekstiosuuksia ei ole kaikilta osin lähetetty tarkistettavaksi. Jäsenkunnista on mukana 10 kuntaa, joiden avulla pystytään havainnoimaan alueen terveydenhuollon erilaisia toimintamalleja. Lisäksi on selvitetty alueen kunkin sairaalan rooli selkäydinvammaisten seurannassa.

Syyskuussa 2007 tehdyn päivityksen osalta tarkennettiin sähköpostiviestein ja puhelinkeskusteluin tekstit vastaamaan tämän hetken toimintakäytäntöjä. Päivitys koski pääosin erikoissairaanhoidon käytäntöjä.

Tähän tekstiin on lisätty joitakin sähköpostiosoitteita. Sähköpostin käytössä muistettava henkilötietolain 529/1999 ja sähköisen viestinnän tietosuojalain 516/2004 asettamat ohjeet. Hyvää uutta tietoa tietosuojasta saa osoitteesta www.tietosuoja.fi.

3 Yleistä selkäydinvammaisten kuntoutusjärjestelmästä Invalidiliiton Käpylän kuntoutuskeskuksen näkökulmasta

Tässä luvussa esitellään lainsäädännön pohjalta Suomen kuntoutusjärjestelmää. Kuvaus käsittää ainoastaan pääperiaatteet, joiden mukaan kuntoutujat ovat ohjautuneet laitospääperiaatteille Invalidiliiton Käpylän kuntoutuskeskukseen.

Hoitovastuu vammautuneesta henkilöstä on aina julkisella terveydenhuollolla. Kuntoutuksen rahoitus määräytyy vammautumistavan, sairauden tai tapaturman perusteella. Toimijoina ovat julkinen terveydenhuolto, Kela (alle 65-vuotiaat) ja lakisääteinen liikenne- tai tapaturmavakuutus.

Vakuutusyhtiöiden asiakkaiden apuvälineet, kuntoutuksen ja asunnonmuutos-työt kustantaa vakuutusyhtiö, hoitovastuun säilyessä kuitenkin terveydenhuollolla. Tämän vuoksi kuntoutusyhteenveto toimitetaan aina sekä vakuutusyhtiöön että terveydenhuollon vastuuyksikköön.

3.1 Julkinen terveydenhuolto

Erikoissairaanhoidon tai perusterveydenhuollon rahoittaa kuntoutusjakson silloin, kun vammautumisen syynä on jokin sairaus, toimenpiteen jälkitila tai vapaa-ajalla tapahtunut tapaturma.

Kuntoutusjakson jälkeen välittömästi järjestettävistä avoterapioista muiden kuin vakuutusyhtiöiden asiakkaiden kohdalla vastaa terveydenhuolto, joka järjestää tarvittavat terapiat itse tai ostopalveluina.

Kuntoutuksen toteutuessa terveydenhuollon maksusitoumuksella avoterapiasta veloitetaan asiakkaalta käyntimaksu ja laituskuntoutuksesta vuorokausimaksu. Molemmat kustannukset huomioidaan osaksi terveydenhuollon maksukattoa. (Laki sosiaali- ja terveydenhuollon asiakasmaksuista 732/1992)

3.2 Kansaneläkelaitos, Kela

Kansaneläkelaitos rahoittaa ainoastaan jatkokuntoutusjaksoja. Edellytyksenä on, että Kela on määritellyt kuntoutujan vaikeavammaiseksi (Laki Kansaneläkelaitoksen kuntoutusetuuksista ja kuntoutusrahaetuksista 566/2005). Käytännössä tämä tarkoittaa, että kuntoutujalle maksetaan Kelan korotettua vammaistukea, erityisvammaistukea, korotettua hoitotukea tai erityishoitotukea.

Kelan kautta kuntoutukseen hakeutuminen edellyttää kuntoutujan oman kuntoutushakemuksen (KU 102) ja julkisen terveydenhoidon toimipisteessä laaditun kuntoutussuunnitelman toimittamista Kelaan. Kuntoutussuunnitelmassa perustellaan siinä esitettyjen kuntoutustoimien tarve. Käytännössä Kelan rahoittamat kuntoutusjaksot voivat toteutua noin vuoden kuluttua vammautumisesta.

Kuntoutuja voi hakea Kelan kautta kuntoutuskursseille, mikäli kuntoutujaa ei ole katsottu vaikeavammaiseksi, mutta kuntoutus olisi tarpeellista, (Laki Kansaneläkelaitoksen kuntoutusetuuksista ja kuntoutusrahaetuksista 566/2005).

Kelan järjestämä kuntoutus on asiakkaalle maksutonta. Kela korvaa vain ammatilliseen kuntoutukseen liittyviä apuvälineitä.

3.3 Lakisääteiset vakuutukset

Liikenne- ja tapaturmavakuutukset ovat lakisääteisiä. Liikenne- ja tapaturmavakuutuksen täyskustannusvastuulaki astui voimaan 1.1.2005. Vakuutusyhtiöllä on korvausvastuu, mutta hoidon ja kuntoutuksen järjestämisvastuu on julkisella terveydenhuollolla.

Vakuutusyhtiön päätettyä korvausvastuusta, maksaa se potilaan hoidosta, hoitotarvikkeista, kuntoutuksesta, apuvälineistä sekä ammatillisesta kuntoutuksesta aiheutuneet kustannukset, mikäli henkilö on vammautunut liikenneonnettomuudessa tai työtapaturmassa.

Akuuttivaiheessa ilmoitusvelvoite kuntoutuksen tarpeesta vakuutusyhtiöön kuuluu hoitovastuussa olevalle yksikölle, joka on usein erikoissairaanhoidosta vastaava keskussairaala. Tämän vuoksi kuntoutusjakson aikana maksusitoumuspyyntö tulee toimittaa suoraan terveydenhuollon lähettävään yksikköön.

Työmatkalla sattuneessa liikennevahingossa ensisijainen korvaaja on lakisääteinen tapaturmavakuutus.

Lakisääteisen vakuutuksen perusteella järjestettävä kuntoutus on asiakkaalle maksutonta.

3.4 Vakuutuskuntoutus VKK r.y.

Vakuutuskuntoutus r.y. on palveluyritys, joka avustaa vakuutusyhtiöitä asiakkaan toimintakykyä ylläpitävän ja edistävän sekä ammatillisen kuntoutuksen asioissa. Vakuutuskuntoutuksessa nimetään kullekin asiakkaalle oma kuntoutussuunnittelija. Asiakkuus edellyttää, että liikennevakuutus-, työtapaturma- tai työeläkevakuutuksista vastaavat vakuutusyhtiöt ovat arvioineet yhteistyön tarpeelliseksi ja antaneet asian VKK:n hoidettavaksi.

4 Kuntoutustoimintaa ohjaavat lait, asetukset ja ohjeet

Kuntoutustoimintaa ohjaavat lait, asetukset ja ohjeet ovat aakkosjärjestyksessä. Ajantasainen lainsäädäntö löytyy osoitteesta www.finlex.fi.

- Asetus lääkinnällisestä kuntoutuksesta 1015/1991
- Asetus sosiaali- ja terveydenhuollon asiakasmaksuista 912/1992
- Asetus viranomaisten toiminnan julkisuudesta ja hyvästä tiedonhallintavasta 1030/1999
- Asetus yksityisestä terveydenhuollosta 744/1990
- Erikoissairaanhoitolaki 1062/1989
- Hallintolaki 434/2003
- Henkilötietolaki 523/1999
- Invalidiliiton eettiset periaatteet, 1999
- Invalidiliiton Hyvä kuntoutuskäytäntö -sitoumus, 1998
- Kansanterveysasetus 802/1992
- Kansanterveyslaki 66/1972
- Kelan laitosten kuntoutuksen standardi Versio 8/8.4.2002
- Kielilaki 423/2003
- Laki julkisista hankinnoista 1505/1992
- Laki Kansaneläkelaitoksen kuntoutusetuuksista ja kuntoutusrahaetuksista 566/2005
- Laki liikennevakuutuslain perusteella korvattavasta kuntoutuksesta 625/1991
- Laki potilaan asemasta ja oikeuksista 489/1999
- Laki sosiaali- ja terveydenhuollon asiakasmaksuista 732/1992
- Laki tapaturmavakuutuslain perusteella korvattavasta kuntoutuksesta 626/1991
- Laki viranomaisten toiminnan julkisuudesta 621/1999
- Laki yksityisestä terveydenhuollosta 152/1990
- Potilasvahinkolaki 561/1986
- Sosiaali- ja terveysministeriön asetus erityistason sairaanhoidon järjestämisestä ja keskittämisestä 767/2006
- Sosiaali- ja terveysministeriön asetus potilasasiakirjojen laatimisesta ja muun hoitoon liittyvän materiaalin säilyttämisestä 99/2000
- Sotilastapaturmalaki 1211/1990
- Sotilasvammalaki 404/1948
- Suomen Perustuslaki 731/1999
- Sähköisen viestinnän tietosuojalaki 516/2004
- Työntekijäin eläkelaki 395/1961
- Työterveyshuoltolaki 1383/2001
- Vakuutuskuntoutus ry:n Ammatillisen kuntoutuksen ohjeet
- Vakuutuskuntoutus ry:n Toimintakykyyn liittyvän kuntoutuksen ohjeet
- Valtioneuvoston asetus hoitoon pääsyn toteuttamisesta ja alueellisesta yhteistyöstä 1019/2004

- Valtioneuvoston asetus hyvän työterveyshuoltokäytännön periaatteista, työterveyshuollon sisällöstä sekä ammattihenkilöiden ja asiantuntijoiden koulutuksesta 1484/2001
- Valtioneuvoston päätös erityistason sairaanhoidon erikoisvastuualueista 1077/1990.

5 Sairaanhoidopiirien toimintakäytännöt selkäydinvammaisten hoidossa

Seuraavassa on koottuna sairaanhoidopiirien toimintakäytännöt koskien selkäydinvammaisen henkilön hoidon ja kuntoutuksen seurantajärjestelmää. Sairaanhoidopiirit esitellään aakkosjärjestyksessä yliopistollisten sairaaloiden alla.

Jokaisen sairaanhoidopiirin kohdalla on lyhyt kuvaus akuuttivaiheen hoitoketjusta. Seurantajärjestelmää on kuvattu kuntoutusjakson päättymisestä eteenpäin. Erityiskysymyksinä ovat olleet vastuuhoidoitsikkö, kuntoutussuunnitelman laatiminen, urologinen seuranta sekä sosiaaliturvaan ja vammaispalveluun liittyvä ohjaus ja tuki.

Käytännön työtä tukemaan on koottu kunkin sairaanhoidopiirin kuvauksen loppuosaan tiivistelmä kuntoutusyhteistyötahoista. Siinä käsitellään kuntoutusyhenteenvedon jakelua, apuvälineiden hankintaa, avoterapioiden järjestämistä, vammaispalvelua, sosiaaliturvaa ja ammatillista kuntoutusta.

5.1 Helsingin yliopistollinen keskussairaala, HYKS

Erityistason sairaanhoidon osalta Helsingin yliopistollisen keskussairaalan erityisvastuualueeseen kuuluvat seuraavat sairaanhoidopiirit:

- Etelä-Karjalan sairaanhoidopiiri
- Helsingin ja Uudenmaan sairaanhoidopiiri
- Kymenlaakson sairaanhoidopiiri.

5.1.1 Etelä-Karjalan sairaanhoidopiiri

Jäsenkunnat ovat Imatra, Joutseno, Lappeenranta, Lemi, Luumäki, Rautjärvi, Ruokolahti, Savitaipale, Taipalsaari ja Ylämaa.

Akuuttivaiheen hoito annetaan pääosin Etelä-Karjalan keskussairaalan kirurgian osastolla A 7. Tämän jälkeen tavoitteena on saada potilas mahdollisimman pian kuntoutusjaksolle Invalidiliiton Käpylän kuntoutuskeskukseen. Tarvittaessa potilas odottaa kuntoutuspaikkaa terveyskeskuksen vuodeosastolla tai kotonaan. Maksusitoumus kuntoutusjaksolle annetaan kirurgian osastolta.

Kuntoutusjakson jälkeen seuranta tapahtuu Etelä-Karjalan keskussairaalan fysiatrian poliklinikalla, jossa selkäydinvammaisten hoidosta vastaa fysiatri Satu Luoto ja hänen poissa ollessaan fysiatri Seija Puustinen. Seurantakäynnit alkavat fysiatrian poliklinikan Life-Time-Care -poliklinikalla, kun Käpylän kuntoutuskeskuksessa laadittu kuntoutusyhenteenveto on vastaanotettu.

LTC-poliklinikalla kartoitetaan asiakkaan kokonaistilanne ja laaditaan tarkennettu kuntoutussuunnitelma. Käynti toteutetaan moniammatillisena yhteistyönä. Työryhmään kuuluvat fysiatri, apuvälineyksikön hoitaja ja kuntoutusohjaaja. Lisäksi mahdollisuuksien mukaan työskentelyssä on mukana myös avokuntoutuksesta vastaava fysioterapeutti. Terveystilan ohella kartoitetuksi tulevat kipu, spastisuus, rakko-, suoli- ja sukupuoliasiat, ihon kunto, apuvälineet, kuntoutusasiat, ammatillinen kuntoutus, koti- ja asumistilanne sekä so-

siaaliturva. Laboratoriotutkimuksia tehdään vuosittain ja joka toinen vuosi tehdään kaikille luuntiheysmittaus Dexa-laitteella. Tarvittaessa konsultoidaan muita erikoisalvoja. Munuais- ja rakkotilanteen ollessa stabiili, tehdään LTC-kontrollin yhteydessä myös munuaisten ultraäänitutkimus ja urologin kontrolli vain tarvittaessa. Suurin osa potilaista käy kuitenkin edelleen säännöllisesti urologin kontrolleissa.

Hoitovastuu erikoissairaanhoidon ja perusterveydenhuollon välillä jakautuu siten, että päivittäisissä ja äkillisissä normaaliin elämään kuuluvissa sairauksien ja terveydenhuollon kysymyksissä selkäydinvammaisen on yhteydessä omalääkäriin terveyskeskuksessa. Erikoissairaanhoidon vastaa lähinnä selkäydinvammaisen henkilön vuosikontrolleista ja kuntoutussuunnitelman laatimisesta sekä varmistaa, että kuntoutuja saa tarvittavat erikoissairaanhoidon kuuluvat välttämättömät palvelut. LTC-käynnit toteutuvat vuosittain. Ne selkäydinvammaiset, jotka eivät katso tätä palvelua tarvitsevansa, jäävät omalääkäriinsä seurantaan.

LTC-poliklinikalla käyvien selkäydinvammaisten henkilöiden määrä Etelä-Karjalan sairaanhoitopiirin alueella on 53, joista tapaturmaisesti vamman saaneita on 48 henkilöä. Poliklinikalle on kutsuttu kaikki tiedossamme olevat selkäydinvammaiset henkilöt. Osa kävijöistä on vaikeavammaisia, toisilla vamma on lievempi.

Kuntoutusyhteistyö

Kuntoutusyhteenvedo toimitetaan

- fysiatrian poliklinikka, Valto Käkelän katu 1, 53130 Lappeenranta
- kuntoutusohjaaja Ritva-Liisa Karhu, Valto Käkelän katu 1, 53130 Lappeenranta.

Apuvälineiden hankintasuositukset ohjataan kuntoutusohjaaja Ritva-Liisa Karhulle, p. 044 791 5648. Kuntoutusohjaajan loma-aikoina kiireellisissä apuvälineasioissa otetaan yhteys suoraan apuvälineyksikön hoitaja Heidi Soljaan, p. (05) 611 5566. Kiireettömät apuvälineiden hankinnat käsitellään vuosittaisella LTC-poliklinikkakäynnillä. Apuvälineiden huolto- ja korjausasioissa otetaan yhteys suoraan apuvälinemekaanikkoihin: Esa Kaijansinkko, p. 044 791 5951 ja Mika Olkkonen, p. 044 791 4688.

Avoterapiat hoituvat siirtymäkauden aikana pääsääntöisesti oman kunnan terveyskeskuksessa. Keskussairaalan fysioterapiaan tarvitaan lähete erikoissairaanhoidon lääkäriltä.

Vammaispalvelu- ja sosiaaliturva-asioissa kuntoutusohjaaja tekee kotikäyntejä asunnonmuutostöiden kartoittamiseksi.

Ammatillisen kuntoutuksen asioita hoitaa fysiatrian poliklinikan sosiaalityöntekijä Liisa Jokela, p. 044 791 5532.

Tiedot perustuvat puhelinkeskusteluihin:

- 19.9.2005, 21.9.2005 kuntoutussuunnittelija Ritva Karhu
- sähköposti 4.9.2007 / Ritva-Liisa Karhu, ritva.karhu@ekshp.fi.

5.1.2 Helsingin ja Uudenmaan sairaanhoitopiiri

Jäsenkunnat ovat Askola, Espoo, Hanko, Helsinki, Hyvinkää, Inkoo, Järvenpää, Karjaa, Karjalohja, Karkkila, Kauniainen, Kerava, Kirkkonummi, Lapinjärvi, Liljendal, Lohja, Loviisa, Mäntsälä, Nummi-Pusula, Nurmijärvi, Pernaja, Pohja, Pornainen, Porvoo, Sammatti, Sipoo, Siuntio, Tammisaari, Tuusula, Vantaa ja Vihti.

Töölön sairaala kuuluu Helsingin yliopistollisen keskussairaalan toimialueeseen.

Akuuttihoito traumaattisesti selkäydinvamman saaneelle henkilölle annetaan pääosin Töölön sairaalassa osastolla 2. Tilanteen vakiinnuttua potilas siirtyy kuntoutusjaksolle Invalidiliiton Käpylän kuntoutuskeskukseen. Mikäli potilas joutuu odottamaan kuntoutusjaksolle pääsyä, hänet voidaan siirtää odotusajaksi paikalliseen sairaalaan, kotikunnan terveystieteiden keskukseseen tai kotiin.

Töölön sairaala on traumaattisesti vammautuneiden henkilöiden akuuttivaiheen hoitopaikka. Potilaan hoitosuhde Töölön sairaalaan säilyy 6–12 kuukauden ajan. Käytännössä tämä tarkoittaa sitä, että hänellä on 1–2 jälkitarkastuskäyntiä ennen hoitosuhteen päättymistä. Edellä mainitut käynnit toteutetaan osaston 2 jälkipoliklinikalla, jossa kuntoutuja tapaa osastonlääkäri. Jälkitarkastuskäynneillä ei laadita kuntoutussuunnitelmia.

Töölön sairaalasta tulleet kuntoutujat ohjataan Invalidiliiton Käpylän kuntoutuskeskuksen selkäydinvammapoliklinikalle moniammatilliselle seurantakäynnille noin kolmen kuukauden kuluttua kotiutumisen jälkeen. Kun kuntoutuja on kotiutumassa akuuttihoitoon jälkeiseltä kuntoutusjaksolta, kuntoutujan hoidosta vastanneen lääkärin tulee olla yhteydessä poliklinikkasihteeriin, joka organisoii Töölön sosiaalityöntekijä Auli Kosusen kanssa yhteistyössä maksusitoumuksen selkäydinvammapoliklinikkakäynnille. Vakuutusyhtiöiden asiakkaiden kohdalla maksusitoumuspyyntö kolmen kuukauden kontrollikäynnille tapahtuu kuntoutusjaksolla laaditun E-lausunnon tai kuntoutusyhteenvedon välityksellä. Lääkäriin tulee ilmoittaa etukäteen suosituksesta poliklinikkasihteeri, joka seuraa maksusitoumusasiaa.

Sairausten pohjalta selkäydinvamman saaneiden akuuttihoito toteutetaan Helsingin yliopistollisen keskussairaalan eri toimintayksiköissä tai sairaanhoitopiirin muissa sairaaloissa.

Seurantakäytännöt vaihtelevat sairaanhoitopiirin alueella, samoin kuntoutussuunnitelmien laadinta. Pääosin kuntoutussuunnitelmat tulevat laadituiksi perusterveydenhuollossa. Osa Helsingin ja Espoon kaupunkien selkäydinvammaisista käy seurannassa Invalidiliiton Käpylän kuntoutuskeskuksen selkäydinvammapoliklinikalla, muut jäsenkunnat käyttävät tätä palvelua satunnaisesti.

Invalidiliiton Käpylän kuntoutuskeskuksen selkäydinvammapoliklinikalla ei voida laatia Kelaa varten kuntoutussuunnitelmia, ainoastaan kuntoutussuosituksia, koska Kela edellyttää, että kuntoutussuunnitelma laaditaan julkisessa terveydenhuollossa. Vakuutusyhtiöiden asiakkaiden kuntoutussuunnitelmat voidaan laatia Invalidiliiton Käpylän kuntoutuskeskuksen selkäydinvammapoliklinikalla.

Kaikkien Helsingin ja Uudenmaan sairaanhoitopiirin alueella asuvien selkäydinvammaisten urologinen seuranta, etenkin urodynaamiset tutkimukset,

on keskitetty Marian sairaalan urologian poliklinikalle. Seuranta toteutuu säännöllisenä yksilöllisen tilanteen mukaan 2–3 vuoden välein. Erillistä lähetettä seurantakäynnille ei tarvita. Henkilöillä, joiden tilanne on vakiintunut eikä erityisongelmia ole, voi seuranta toteutua myös perusterveydenhuollossa. Näissä tapauksissa urologian poliklinikka antaa hoitovastuuyksikölle kirjallisen ohjeen urologisesta seurannasta. Urologisen seurannan käynnistyminen jo kuntoutusjaksolla turvaa jatkoseurannan.

Kuntoutusyhteistyö

Kuntoutusyhteenveto toimitetaan

- Töölön sairaala, osasto 502, Topeliuksenkatu 5, 00260 Helsinki
- kuntoutujan jatkohoidosta vastaava yksikkö.

Jatkomaksusitoumuspyynnöt kuntoutusjaksolle Töölön sairaalasta tulleiden osalta toimitetaan sosiaalityöntekijä Auli Kosusen, p. (09) 471 8624, kautta osoitteella: Töölön sairaala, sosiaalityöntekijä Auli Kosunen, Topeliuksenkatu 5, 00260 Helsinki. Muiden sairaalan maksusitoumuksella tulleiden kuntoutujien osalta jatkomaksusitoumuspyyntö toimitetaan lähettävälle taholle.

Apuvälineet: Seuraavat apuvälineet tulevat Helsingin ja Uudenmaan sairaanhoitopiirin apuvälineyksikön kautta: sähköiset liikkumisapuvälineet, kommunikaation apuvälineet, ympäristöhallintalaitteet ja muut sähköiset erityisapuvälineet. Muilta osin apuvälineiden maksusitoumusasioissa ollaan yhteydessä kuntoutujan kotikunnan terveyskeskuksen apuvälineyksikköön. Kuntoutusjakson aikana toivotaan terapeuttien yhteydenottoa apuvälineyksikköön ennen apuvälinekokeilujen aloittamista. Erityissängyt ja -patjat hankitaan HUS-piirin alueella terveyskeskusten kautta.

Helsingin ja Uudenmaan sairaanhoitopiirin apuvälinekeskuksen apuvälineyksikön osastonhoitaja on Maarit Laurila, p. (09) 4717 5498. Apuvälineiden huolto tapahtuu myös apuvälineyksikössä. Asiakkaasta tulee toimittaa lähete apuvälineyksikköön hoitavalta taholta; HUS-piirin sairaaloista tai terveyskeskuksista. Kirjalliset apuvälinesuositukset toimitetaan osoitteeseen: Helsingin ja Uudenmaan sairaanhoitopiiri, Apuvälineyksikkö, Tukholmankatu 8 F, PL 442, 00029 HUS. Faksi (09) 4717 3940.

Avoterapiat siirtymävaiheessa järjestetään yhteistyössä kotikunnan terveyskeskuksen kanssa.

Vammaispalveluun ja sosiaaliturvaan liittyvien asioiden hoitoa jatketaan Invalidiliiton Käpylän kuntoutuskeskuksessa kuntoutusjakson ajan. Tämän jälkeen asioiden hoito siirtyy paikallisille toimijoille. Kuntoutusohjaajan palveluita ei ole käytettävissä.

Ammatillisen kuntoutuksen asioiden selvittely tapahtuu usein Invalidiliiton Käpylän kuntoutuskeskuksen selkäydinvammapoliklinikalla tai kuntoutusjaksolla.

Tiedot perustuvat puhelinkeskusteluihin:

- 14.9.2005, 25.10.2005, 28.10.2005 sosiaalityöntekijä Auli Kosunen
- 26.10.2005 apuvälinekeskuksen osastonhoitaja Maarit Laurila
- 30.10.2005 ylilääkäri Eero Wuokko
- erikoislääkäri Ilkka Perttilä

- sähköposti 20.8.2007 Auli Kosunen, auli.kosunen@hus.fi
- sähköposti 21.9.2007 Maarit Laurila, maarit.laurila@hus.fi.

5.1.2.1 Helsingin kaupungin terveystakeskus

Helsingiläisten selkäydinvammaisten henkilöiden seuranta tapahtuu terveystakeskuksen kuntoutuspoliklinikalla. Ylilääkäri Asko Lukinmaa vastaa lääketieteellisestä ja kuntoutuksellisesta seurannasta.

Kuntoutusjaksolla tulee hyvissä ajoin varata ensimmäinen aika ylilääkäri Asko Lukinmaan vastaanotolle, p. (09) 3105 1016 tai (09) 3105 1033. Poliklinikakäynti voidaan toteuttaa jo kuntoutusjakson aikana. Ajanvarauksen osalta tulee huomioida noin kolmen kuukauden jono. Poliklinikka-ajasta voidaan sopia myös kuntoutusohjaaja Merja Ahon kanssa, p. (09) 3105 0971. Kuntoutusohjaaja toivoo saavansa osallistua asiakkaan kuntoutuskokoukseen kuntoutusjakson aikana.

Jatkossa seuranta toteutuu kuntoutuspoliklinikalla 1–3 vuoden välein kuntoutussuunnitelmien aikataulua noudattaen. Myös ammatillisen kuntoutuksen asioita käsitellään kuntoutuspoliklinikalla. Tarvittaessa on mahdollisuus käyttää myös neurologin, kuntoutusohjaajan, sosiaalityöntekijän, fysioterapeutin, toimintaterapeutin, puheterapeutin sekä psykiatrin palveluita.

Helsingin kaupungin terveystakeskuksen kuntoutusyksikkö ja Invalidiliiton Käpylän kuntoutuskeskus ovat tehneet sopimuksen, joka mahdollistaa helsingiläisten selkäydinvammaisten yksilölliset seurantakäynnit kuntoutuskeskuksen selkäydinvammapoliklinikalla.

Kuntoutusyhteistyö

Kuntoutusyhteenvedo toimitetaan

- Helsingin kaupungin terveystakeskus, kuntoutusyksikkö, PL 6410, 00099 Helsingin kaupunki.

Apuvälineiden maksusitoumuspäätökset tehdään oman terveydenhuollon alueella. Yhteyshenkilö on alueen kuntoutussuunnittelija. Kuntoutussuunnittelijoiden aluejakolista löytyy Käpylän kuntoutuskeskuksen fysioterapiasta ja sosiaalityöntekijöiltä.

Helsingin kaupungin apuvälineyksikön yhteyshenkilö t erikoistason apuvälineasioissa ovat yksikön fysioterapeutit ja toimintaterapeutit, p. (09) 3105 1055. Kirjalliset suositukset lähetetään alueen kuntoutussuunnittelijalle. Erikoissäntöjen osalta asia tulee vireille alueen kuntoutussuunnittelijan aloitteesta apuvälineyksikköön. Erikoissäntö toimitetaan asiakkaalle vain kuntoutuslääkärin päätöksellä. Perustason apuvälineet saa asiakas alueen apuvälinelainaamosta ilman kirjallista suositusta.

Avoterapian siirtymävaiheen maksusitoumusasioissa otetaan yhteyttä kuntoutussuunnittelija Kyllikki Leskinen-Hautajärveen, p. (09) 3105 0970. Hän tekee yhteistyötä asiasta päättävän lääkärin kanssa.

Tiedot perustuvat puhelinkeskusteluihin:

- 1.11.2005 kuntoutusohjaaja Merja Aho
- kuntoutussuunnittelija Kyllikki Leskinen-Hautajärvi

- sähköposti 18.9.2007 Kyllikki Leskinen-Hautajarvi, kyllikki.leskinen-hautajarvi@hel.fi.

5.1.2.2 Hyvinkään sairaala

Hyvinkään sairaanhoitoalueen kunnat ovat Hyvinkää, Järvenpää, Mäntsälä, Nurmijärvi ja Tuusula.

Alueen selkäydinvammaisten seuranta on alkuvaiheessa keskitetty Hyvinkään sairaalan neurologian tai fysiatrian poliklinikalle. Kuntoutusjakson päättyessä Invalidiliiton Käpylän kuntoutuskeskus tekee lähetteen polikliinisestä jatkoseurannasta.

Kuntoutusjakson jälkeen seuranta tapahtuu vähintään kahden vuoden ajan neurologian poliklinikalla ennen hoitovastuun siirtymistä perusterveydenhuoltoon. Kuntoutussuunnitelmat tehdään neurologian poliklinikalla.

Traumaattisen selkäydinvamman saaneiden kuntoutusjakson jälkeinen seuranta tapahtuu fysiatrian poliklinikalla 1–2 vuoden ajan yksilöllisen tarpeen mukaan. Fysiatrian poliklinikalla laaditaan poliklinikka-asiakkaalle kuntoutussuunnitelma Kelaa varten. Mikäli selkäydinvammaan liittyy esim. neuropsykologisin testein todettavissa oleva aivovamma, seuranta tapahtuu neurologian poliklinikan puolella. Jos kuntoutuja ei voi kuntoutusjakson jälkeen siirtyä suoraan kotiin, hän siirtyy Hyvinkään sairaalan kuntoutusvuodeosastolle. Oma lääkärin mukaanotto kuntoutujan tilanteeseen on jo alkuvaiheessa suotavaa. Elinikäistä seurantaa ei erikoissairaanhoidossa ole järjestetty.

Kuntoutusyhteistyö

Kuntoutusyhteenvedo toimitetaan

- lähettävä yksikkö
- Hyvinkään sairaala, fysiatrian tai neurologian poliklinikka, Sairaalakatu 1, 05850 Hyvinkää
- kuntoutujan omalääkäri.

Siirtymävaiheen avoterapiasuosituksista toimitetaan kirjallinen selvitys, joka lähetetään neurologian ylilääkäri Esko Kinnuselle tai fysiatrian ylilääkäri Kari Hurskaiselle.

Apuvälineiden osalta yhteyshenkilö on fysioterapeutti Pirkko Käppi, p. (019) 4547 4757. Kirjalliset apuvälinesuositukset lähetetään osoitteeseen: Hyvinkään sairaala, Fysioterapia, Apuvälineet, Sairaalakatu 1, 05850 Hyvinkää.

Tiedot perustuvat puhelinkeskusteluihin:

- 1.10.2005 neurologian ylilääkäri Esko Kinnunen
- 1.10.2005 fysioterapian osastonhoitaja Sirpa Palama
- 2.10.2005 fysiatrian ylilääkäri Kari Hurskainen.

5.1.2.3 Jorvin sairaala

Jorvin sairaala kuuluu Helsingin yliopistollisen keskussairaalan toimialueeseen. Sairaanhoitoalueen muodostavat Espoo, Kauniainen ja Kirkkonummi.

Erikoissairaanhoidossa ei ole selkäydinvammaisten säännöllistä seurantaa, vaan yksittäiset käynnit hoidetaan terveyskeskusten läheteiden perusteella. Lääketieteellisestä ja kuntoutuksen seurannasta vastaa perusterveydenhuolto, jossa pääosin laaditaan myös kuntoutussuunnitelmat.

Tiedot perustuvat puhelinkeskusteluihin:

- 30.10.2005 fysiatrian poliklinikan ylilääkäri Leena Kauppila.

5.1.2.3.1 Espoo

Akuuttikuntoutusvaiheen jälkeen selkäydinvammaisten henkilöiden hoitovastuu siirtyy yleensä perusterveydenhuoltoon. Yksittäiset käynnit erikoissairaanhoidon hoidetaan terveyskeskuslääkärin läheteellä. Espoon kaupungin terveyspalvelut ja Invalidiliiton Käpylän kuntoutuskeskus ovat sopineet, että selkäydinvammaisten yksilöllistä seurantaa voidaan tarvittaessa toteuttaa Käpylän kuntoutuskeskuksen selkäydinvammapoliklinikalla.

Espoossa lääkinnällisen kuntoutuksen yksikkö vastaa keskitetysti avoterveydenhuollon asiakkaiden apuvälinepalveluista, lääkinnällisen kuntoutuksen ostopalveluista ja kuntoutustyöryhmätoiminnasta ja aikuisten toimintaterapiapalveluista.

Kuntoutussuunnitelman laatii (myös Kelaa ja vakuutusyhtiötä varten) joko omalääkäri yhteistyössä asiakkaan kanssa tai se laaditaan asiakkaan kanssa yhteistyössä lääkinnällisen kuntoutuksen työryhmässä. Kuntoutussuunnitelma voidaan laatia myös erikoissairaanhoidossa, mikäli kuntoutujan hoitovastuu on siellä.

Kuntoutustyöryhmään kuuluvat kuntoutuksesta vastaava ylilääkäri, avofysioterapian osastonhoitajan aikuisten toimintaterapeutti, aikuisten puheterapeutti, kuntoutusohjaajat, johtava kuntoutussuunnittelija, vammaispalvelun sosiaalityöntekijä ja Kelan vakuutussihteeri. Työryhmä kokoontuu kerran kuukaudessa. Asiakkaalla on mahdollisuus olla mukana käsittelyssä.

Kuntoutusyhteistyö

Kuntoutusyhteenveto toimitetaan

- Espoon kaupunki, lääkinnällisen kuntoutuksen yksikkö, PL 2311, 02070 Espoo
- kuntoutujan omalääkärille terveysasemalle, joka määräytyy asuinalueen mukaan.

Apuvälineyksikkö toimii osana lääkinnällisen kuntoutuksen yksikköä. Apuvälineyksikön yhteyshenkilö on Heli Gulin, p. (09) 8164 2372. Hän vastaa liikumisen apuvälineistä. Apuvälineyksikön toimintaterapeuttiin, p. (09) 8164 2373 voi olla yhteydessä mm. sähkösäätöisten sänkyjen ja erityispatjojen osalta.

Kirjalliset suositukset tulee osoittaa apuvälineyksikköön:

Lääkinnällisen kuntoutuksen yksikkö, apuvälinepalvelut, PL 2311, 02070 Espoon kaupunki
Käyntiosoite: Pihatörmä 1 A, 02240 Espoo

Apuvälinelainaus, p. (09) 8164 2370 ma–pe klo 8–10 ja 13–15, aukioloaika ma, ti, ke, pe klo 8–15, to klo 8–17.30, faksi (09) 8164 2381.

Avoterapioiden järjestämisestä ja kuntoutustyöryhmän toiminnasta ollaan yhteydessä lääkinnällisen kuntoutuksen yksikön kuntoutusohjaajiin. Kuntoutusohjaajat osallistuvat tarvittaessa kuntoutusjaksolla järjestettäviin kuntoutuskouksiin.

- kuntoutusohjaaja Terttu Linna-Kantor, p. (09) 8164-2377: eteläinen alue (Matinkylä-Olari, Tapiola, Espoonlahti), terttu.linna-kantor@espoo.fi
- kuntoutusohjaaja Tuula Neuvonen, p. (09) 8168 2235: pohjoinen alue (Espoon keskus, Leppävaara), tuula.neuvonen@espoo.fi.

Tiedot perustuvat puhelinkeskusteluihin:

- kuntoutusohjaaja Terttu Linna-Kantor
- kuntoutusohjaaja Terttu Linna-Kantor
- sähköposti 27.9.2007 Tiina Hannikainen, tiina.hannikainen@espoo.fi.

5.1.2.4 Lohjan sairaala

Lohjan sairaanhoitoalue palvelee palvelusopimusten perusteella Karjaan, Karjalohjan, Karkkilan, Lohjan, Nummi-Pusulan, Sammatin, Siuntion ja Vihdin väestöä. Lohjan sairaanhoitoalueeseen kuuluvat Lohjan sairaala ja Palonien sairaala sekä psykiatrian avohoitoyksiköt.

Kuntoutusjakson jälkeen hoitovastuu siirtyy pääsääntöisesti perusterveydenhuoltoon. Mikäli kuntoutuja tarvitsee kuntoutusjakson jälkeen erityistason sairaanhoitoa, hänelle kirjoitetaan lähete perusterveydenhuollosta tai muusta terveydenhuollon yksiköstä Lohjan sairaalan neurologian tai ortopedian poliklinikalle. Tarvittaessa poliklinikakäynnin yhteydessä laaditaan kuntoutussuunnitelma Kelaa varten.

Lohjan sairaalassa on urologian poliklinikka, jossa urologina toimivat Risto Salminen ja Lauri Taipale. Urodynaamiset tutkimukset tehdään kuitenkin Marian sairaalan urologian poliklinikalla.

Kuntoutusyhteistyö

Kuntoutusyhteenveto toimitetaan

- Lohjan sairaalaan, mikäli kuntoutusjakson maksusitoumus on sieltä
- kuntoutujan kotikunnan terveyskeskukseen, mikäli kuntoutusjakson maksusitoumus on muualta kuin Lohjan sairaalasta.

Apuvälineasioissa yhteyshenkilö on fysioterapian osastonhoitaja Arja Tuominen, p. (019) 380 1270. Osoite: Lohjan sairaala, Sairaالاتie 8, 08200 Lohja.

Sähköpyörätuolit ja ympäristönhallintalaitteet tulevat HUS:n apuvälineyksiköstä. Muut apuvälineet sekä erityissängyt ja -patjat organisoituvat Lohjan sairaalan fysioterapiaosastolta. Apuvälineasioita käsitellään neurologian poliklinikan kuntoutustyöryhmässä, joka kokoontuu kolmen viikon välein. Apuvälineasioissa on hyvä olla etukäteen puhelimitse yhteydessä Arja Tuomiseen.

Avoterapioiden maksusitoumukset siirtymävaiheessa tulevat Lohjan sairaalan poliklinikoilta, jos kuntoutusjakson maksajana ollut Lohjan sairaalan Arja

Tuomiseen. Muulloin maksusitoumus pyydetään kotikunnan terveyskeskuksesta.

Tiedot perustuvat puhelinkeskusteluihin ja haastatteluihin:

- 1.11.2005 neurologian ylilääkäri Tarja Pohjasvaara
- 3.11.2005 apuvälineyksikön osastonhoitaja Arja Tuominen
- neurologian erikoislääkäri Hannu Virtanen (haastattelu)
- 28.9.2007 fysioterapian osastonhoitaja Arja Tuominen.

5.1.2.4.1 Karjalohja

Karjalohjalta kotoisin olevan kuntoutujan asioissa ollaan yhteydessä vastaava terveyskeskuslääkäri Eero Nevanlinna, p. 050 326 6514. Häneen ollaan yhteydessä apuväline- ja avoterapia-asioissa. Lisäksi hän laatii kuntoutussuunnitelmat.

Kuntoutusyhteistyö

Kuntoutussuositukset ja kuntoutusyhteenvedo toimitetaan:

- vastaava terveyskeskuslääkäri Eero Nevalinna, Karjalohjan terveyskeskus, Tallaantie 4, 09120 Karjalohja.

Avoterapiat Karjalohja ostaa Kylpylänhotelli Päiväkummusta, jolla on myös sopimus Kelan kanssa.

Tiedot perustuvat puhelinkeskusteluun:

- 1.11.2005 vastaava terveyskeskuslääkäri Eero Nevanlinna.

5.1.2.4.2 Lohja

Lääkinnällisen kuntoutuksen asioista vastaa kuntoutustyöryhmä. Ryhmään kuuluvat ylilääkäri, fysioterapian osastonhoitaja, fysioterapeutti, toimintaterapeutti ja sosiaalityöntekijä. Kuntoutustyöryhmä kokoontuu kaksi kertaa kuukaudessa.

Kuntoutusyhteistyö

Kuntoutusyhteenvedo toimitetaan

- kuntoutujan omalääkärille, Lohjan terveyskeskus, Ojamonkatu 36, 08100 Lohja
- Lohjan sairaalan neurologian poliklinikalle, mikäli edelleen tarvitaan erikoissairaanhoidon palveluja.

Apuvälineiden ja avoterapioiden maksusitoumuspyynnöt lähetetään hoidosta vastaavalle yksikölle. Yhteyshenkilönä toimii fysioterapian osastonhoitaja Mervi Kaasinen, p (019) 369 2380).

Kuntoutusyhteenvedo ja jatkosuositukset osoitetaan Lohjan sairaalan neurologian poliklinikalle, mikäli kuntoutuja tarvitsee edelleen erityistason mukaista seurantaa. Poliklinikalta pyydetään maksusitoumukset avoterapioihin sekä apuvälineisiin. Kuntoutujan tilanteen ollessa pysyvä siirtyy hoitovastuu perusterveydenhuoltoon ja edellä mainitut asiat hoidetaan terveyskeskuksen kautta. Tällöin kuntoutusyhteenvedo toimitetaan lääkinnällisen kuntoutuksen työ-

ryhmälle ja omalääkärille. Terveyskeskuksessa hoidetaan silloin myös avoterapia- ja apuvälineasiat. Hoitoketjun rakentaminen selkäydinvammaisten kohdalla on kesken.

Tiedot perustuvat puhelinkeskusteluihin:

- 1.11.2005 fysioterapian osaston hoitaja Mervi Kaasinen
- 2.11.2005 kuntoutuslääkäri Tapani Hämäläinen.

5.1.2.5 Länsi-Uudenmaan sairaala

Länsi-Uudenmaan sairaanhoitoalueeseen kuuluvat Hanko, Inkoo, Karjaa, Pohja, Siuntio ja Tammisaari. Länsi-Uudenmaan ja Tammiharjun sairaalat palvelevat alueella.

Länsi-Uudenmaan sairaalassa ei ole selkäydinvammaisten seurantaa.

Tieto perustuu puhelinkeskusteluun:

- 1.11.2005 neurologian ylilääkäri Christine Hedman.

5.1.2.5.1 Hanko

Terveyskeskuksessa toimii kuntoutustyöryhmä, jonka muodostavat ylilääkäri, fysioterapeutti ja sosiaalityöntekijä. Työryhmään tulevat käsiteltäviksi kuntoutussuunnitelmat ja apuvälineasiat. Kuntoutustyöryhmä kokoontuu kerran kuukaudessa.

Kuntoutusyhteistyö

Kuntoutusyhteenvedo toimitetaan

- lääkinnällinen kuntoutus, kuntoutustyöryhmä, Esplanaadi 85, 10901 Hanko.

Apuvälineasioissa otetaan yhteyttä Gun-Britt Strömbergiin, p. (019) 220 3520. Kirjalliset suositukset lähetetään osoitteeseen: Hangon terveystakeskus, Apuvälineet, Esplanaadi 85, 10901 Hanko.

Avoterapiat siirtymävaiheessa toteutetaan pääosin terveystakeskuksessa. Kotikäyntejä tehdään tarvittaessa. Terveystakeskuksessa ei ole toimintaterapeutteja. Avoterapioiden järjestämisestä siirtymäkaudelle ollaan yhteydessä fysioterapiaosastoon, p. (019) 2203 563 tai (019) 220 3534. Kirjalliset suositukset lähetetään lääkinnällisen kuntoutuksen työryhmän käsiteltäväksi.

Tiedot perustuvat puhelinkeskusteluun:

- 30.9.2005 apuvälineyksikön hoitaja Gun-Britt Strömberg.

5.1.2.5.2 Inkoo

Terveystakeskuksen lääkinnällisen kuntoutuksen työryhmä kokoontuu kerran kuukaudessa.

Kuntoutusyhteistyö

Kuntoutusyhteenveto toimitetaan:

- Inkoon terveyskeskus, lääkinnällinen kuntoutus, Rantatie 6, 10210 Inkoo
- kuntoutujan omalääkärille.

Apuvälineasiat hoidetaan Inkoon terveyskeskuksen fysioterapiayksikössä. Yhteyshenkilö on fysioterapeutti Pipsan Sid, p. (09) 2951 5245 tai 050 377 2169. Kirjalliset suositukset postitetaan fysioterapiayksikköön yllä olevaan osoitteeseen.

Avoterapiat järjestetään pääosin terveyskeskuksessa ja erityistilanteissa annetaan maksusitoumus yksityiselle palveluntuottajalle. Terapioista yhteyshenkilöitä ovat vastaava lääkäri Helge Heinonen, p. (09) 2951 5210 tai fysioterapeutti Pipsan Sid.

Tiedot perustuvat puhelinkeskusteluun:

- 30.10.2005 fysioterapeutti Pipsan Sid.

5.1.2.5.3 Karjaa

Karjaan kaupunki ostaa terveydenhuollon palvelut Samfundet Folkhälsanilta/Folkhälsan Raseborg Oy. Terveyskeskuspalvelut tuottaa myös Folkhälsan.

Kuntoutujan omalääkäri laatii kuntoutussuunnitelman

Kuntoutusyhteistyö

Kuntoutusyhteenveto toimitetaan:

- kuntoutujan omalääkärille, Folkhälsanin terveyskeskus, Bulevardi 21, 10300 Karjaa.

Apuvälineasioissa yhteyshenkilö on Bo Sundman, p. (019) 278 6202, 044 744 6741.

Avoterapioiden osalta yhteyshenkilö on kuntoutusyksikön johtaja Kristina Björklund, p. (019) 278 6814. Folkhälsanilla on sopimus myös Kelan kanssa. Kuntoutussuositukset toimitetaan osoitteeseen: Folkhälsan/Raseborg Oy, Kristina Björklund, Högbenintie 30, 10350 Meltola.

Toimintaterapiaa, neuropsykologiaa ja puheterapiaa varten pyydetään maksusitoumus Karjaan kaupungin hallinnollinen ylilääkäri Bengt Hartmanilta, p. (019) 27 800 / keskus, osoite: Perusturvaosasto, Nils Grabbenkatu 5, 10300 Karjaa.

Tiedot perustuvat puhelinkeskusteluun:

- 30.10.2005 Folkhälsanin kuntoutusyksikön johtaja Kristina Björklund.

5.1.2.6 Peijaksen sairaala

Peijaksen sairaala kuuluu Helsingin yliopistollisen keskussairaalan toimialueeseen. Sairaanhoidoalueeseen kuuluvat Vantaa ja Kerava.

Selkäydinvammaisten säännöllistä seuranta ei ole vaan yksittäisiä käyntejä toteutetaan läheteiden perusteella neurologian tai fysiatrian poliklinikalla. Lääketieteellisestä ja kuntoutuksellisesta seurannasta vastaa perusterveydenhuolto.

Tiedot perustuvat puhelinkeskusteluihin:

- 26.9.2005 fysiatrian ylilääkäri Mikko Kannisto
- 30.10.2005 neurologian ylilääkäri Marjaana Luisto.

5.1.2.6.1 Vantaa

Akuuttikuntoutusvaiheen jälkeen selkäydinvammaisten hoitovastuu siirtyy perusterveydenhuoltoon, jollei ole erityisyyttä jatkaa erikoissairaanhoidossa. Seurannasta vastaa omalääkäri ja kuntoutustyöryhmä. Potilaan asuinalueen kuntoutustyöryhmä laatii lääkinnällisen kuntoutuksen suunnitelman, joka perustuu aina oman terapeutin arvioon, yksityisten palvelun tuottajien palautteeseen sekä potilaan ja hänen läheistensä näkemykseen kuntoutuksen tarpeesta.

Kuntoutustyöryhmän jäsenet ovat: lääkäri, fysioterapeutti, toimintaterapeutti, puheterapeutti, vammaispalvelun sosiaalityöntekijä ja kuntoutussihteeri. Työryhmässä voi olla mukana potilas läheisineen tai muu asioiden hoitoon liittyvä henkilö. Työryhmät kokoontuvat joko kerran viikossa tai joka toinen viikko. Mikäli potilaan tilanne vaatii erityistason selvittelyä, konsultoidaan Peijaksen sairaalan neurologian ylilääkäri Marjaana Luistoa tai omalääkäri tekee lähteen erikoissairaanhoidon. Vakuutusyhtiön asiakkaat käyttävät pääosin yksityisen terveydenhuollon palveluita.

Kuntoutusyhteistyö

Kuntoutusyhteenveto toimitetaan

- Vantaan sosiaali- ja terveystoimi, Koivukylän sosiaali- ja terveysasema. lääkinällinen kuntoutus, Karsikkokuja 15, 01360 Vantaa.

Apuvälineasioissa otetaan yhteyttä kuntoutujan asuinpaikan perusteella määräytyvään terveysaseman fysioterapia-, toimintaterapia- tai puheterapiayksikköön. Apuvälineet hankitaan palveluntuottajilta, joiden kanssa Vantaan kaupungilla on kilpailutettu hankintasopimus.

Erityispatja- ja erityissänkyasioissa on oltava yhteydessä alueen toimintaterapeuttiin.

Fysioterapian ja toimintaterapian toimipisteet, puhelinjat vaihtelevat:

Korso-Koivukylä

Koivukylän sosiaali- ja terveysasema, Karsikkokuja 15, 01360 Vantaa

Fysioterapia p. (09) 8392 5440

Toimintaterapia p. (09) 8392 5429

Lääkinällisen kuntoutustyöryhmä kokoontuu joka viikko tai joka toinen viikko.

Länsi-Vantaa

Myyrmäen sosiaali- ja terveysasema, Jönsaksentie 4, 01600 Vantaa

Fysioterapia p. (09) 8393 5348

Toimintaterapia p. (09) 8393 5400

Lääkinnällisen kuntoutustyöryhmä kokoontuu joka viikko tai joka toinen viikko.

Tikkurila ja Hakunila

Tikkurilan sosiaali- ja terveysasema, Kielotie 11 A, 01300 Vantaa

Fysioterapia p. (09) 8392 3735

Toimintaterapia p. (09) 8392 3930

Lääkinnällisen kuntoutustyöryhmä kokoontuu joka viikko tai joka toinen viikko.

Katriinan sairaala, Katriinankuja 4, 01730 Vantaa

Fysioterapia p. (09) 8393 3314

Toimintaterapia p. (09) 8393 3293

Lääkinnällisen kuntoutustyöryhmä kokoontuu joka neljäs viikko.

Puheterapeutit tavoittaa kuntoutujan asuinpaikan perusteella, p. (09) 839 11 / Vantaan kaupungin vaihde.

Avoterapioiden järjestämisestä ollaan yhteydessä Vantaan terveyskeskuksen lääkinnällisestä kuntoutuksesta vastaaviin kuntoutussihteereihin. Länsi-Vantaan alueella kuntoutussihteeri on Tuula Rantala, p. (09) 8393 5287 ja Keski- ja Pohjois-Vantaan alueella kuntoutussihteeri on Kaarin Talvenheimo-Mustola, p. (09) 8392 3778.

Kuntoutussihteeri ja tarvittaessa muu kuntoutustoimen henkilökunta tulee pyydettyäessä mukaan kuntoutusjaksolla järjestettäviin kuntoutuskokouksiin kuntoutussuositusten laatimisen tueksi.

Ammatillisen kuntoutuksen suunnitelmat vantaalaisten selkäydinvammaisten henkilöiden osalta tehdään pääsääntöisesti kuntoutusjaksoilla Invalidiliiton Käpylän kuntoutuskeskuksessa. Tarvittaessa ammatillisen kuntoutuksen asi-oissa tekee Vantaan lääkinnällisen kuntoutuksen yksikkö yhteistyötä työvoimamahallinnon kanssa esim. ammatinvalinnanohjauksessa.

Tiedot perustuvat puhelinkeskusteluihin

- kuntoutussihteeri Marjukka Ruukki
- kuntoutussihteeri Tuula Rantala
- sähköpostiviesti 14.9.2007 Tuula Rantala, tuulam.rantala@vantaa.fi.

5.1.2.6.2 Kerava

Keravan terveyskeskuksessa kuntoutustyöryhmään kuuluvat lääkäri, fysioterapeutti, puheterapeutti, toimintaterapeutti, sosiaalityöntekijä ja sosiaaliohjaaja. Työryhmä kokoontuu viikoittain.

Kuntoutusyhteistyö

Kuntoutusyhteenveto toimitetaan:

- Keravan terveyskeskus, kuntoutustyöryhmä, Metsolantie 2, 04200 Kerava.

Apuvälineasioissa otetaan yhteys fysioterapiaosaston osastonhoitaja Hannele Viskariin. Kirjalliset suositukset osoitetaan kuntoutustyöryhmälle yllä olevaan osoitteeseen.

Avoterapioiden järjestämisestä ollaan yhteydessä fysioterapiaosaston osastonhoitaja Hannele Viskariin, p. (09) 2949 3278 tai fysioterapiaosastoon, p. (09) 2949 2679. Kirjalliset suositukset osoitetaan kuntoutustyöryhmälle.

Tiedot perustuvat puhelinkeskusteluun:

- 30.10.2005 fysioterapian osastonhoitaja Hannele Viskari.

5.1.2.7 Porvoon sairaala

Porvoon sairaanhoitoalueeseen kuuluvat Askola, Lapinjärvi, Liljendal, Loviisa, Pernaja, Pornainen, Porvoo ja Sipoo. Alueella toimii Porvoon sairaala.

Porvoon sairaalassa ei tällä hetkellä ole neurologian ja fysiatrian yksiköitä, joten hoitovastuu kuntoutusjakson jälkeen siirtyy perusterveydenhuoltoon.

Tieto perustuu puhelinkeskusteluun:

- 1.10.2005 johtava sosiaalityöntekijä Janine Tallberg.

5.1.2.7.1 Porvoo

Porvoon terveyskeskuksessa toimii lääkinnällisen kuntoutuksen työryhmä, joka kokoontuu kerran kuukaudessa. Työryhmään kuuluvat kuntoutuslääkäri Lars Rosenberg, toimintaterapeutti, apuvälineistä vastaava fysioterapeutti sekä sosiaalityöntekijä.

Kuntoutusyhteistyö

Kuntoutusyhteenveto toimitetaan:

- Porvoon sosiaali- ja terveystoimi, Merja Skogster, Askolinintie 1, 06100 Porvoo.

Kuntoutussuunnitelman laatii kuntoutujan omalääkäri terveyskeskuksessa.

Apuvälineasioissa otetaan yhteys fysioterapian ajanvaraukseen, p. (019) 5204 286. Kirjalliset suositukset lähetetään yllä olevaan osoitteeseen.

Avoterapiat siirtymävaiheessa pyritään hoitamaan terveyskeskuksessa jossa on mahdollista saada fysioterapiaa, toimintaterapiaa ja puheterapiaa. Neuro psykologia ei ole.

Tiedot perustuvat puhelinkeskusteluihin:

- 1.10.2005 terveyskeskuksen sosiaalityöntekijä Doris Jansson
- 1.10.2005 fysioterapia osaston osastonhoitaja Merja Skogster.

5.1.3 Kymenlaakson sairaanhoitopiiri

Jäsenkunnat ovat Anjalankoski, Elimäki, Hamina, Jaala, Kotka, Kouvola, Kuusankoski, Miehikkälä, Pyhtää, Ruotsinpyhtää, Valkeala ja Virolahti.

Selkäydinvammaisen akuuttivaiheen operatiivinen hoito selkärangan murtuman saaneille annetaan Töölön sairaalassa. Sieltä potilaat siirretään Kymenlaakson keskussairaalaan kirurgian tai neurologian osastoille.

Kuntoutusjakson jälkeen kuntoutujalla on pääsääntöisesti neurologin vastaanotto neurologian poliklinikalla. Vastuulääkärinä ei ole nimetty. Muutoin seuranta tapahtuu pääosin kuntoutussuunnitelmien tarkistamisen yhteydessä. Yksilöllisen tilanteen perusteella arvioidaan hoitovastuun siirrosta perusterveydenhuoltoon, jossa myös kuntoutussuunnitelmat laaditaan. Hoitovastuuseen perustuen asiakas ottaa yhteyden ongelmatilanteissa joko omaan terveyskeskukseen tai neurologian poliklinikalle.

Urologiset kontrollit tehdään läheteiden perusteella. Säännöllisestä seurannasta ei ole sovittu vaan tilannetta arvioidaan asiakaskohtaisesti.

Kuntoutusyhteistyö

Kuntoutusyhteenveto toimitetaan

- Kymenlaakson keskussairaala, ylilääkäri Ilkka Pieninkeroinen, Kotkan tie 41, 48210 Kotka
- kuntoutujan oma terveyskeskus, jos hoitovastuu on siirtynyt perusterveydenhuoltoon.

Apuvälineet sekä erityissängyt ja -patjat tulevat Kymenlaakson keskussairaalan apuvälineyksiköstä, palvelupäällikkö Reija Lipponen, p. (05) 2205 478. Pienapuvälineet tulevat kotikunnan terveyskeskuksista.

Avoterapiat siirtymävaiheessa järjestetään Kymenlaakson keskussairaalan maksusitoumuksella omana työnä tai terveyskeskuksen fysioterapiassa. Suositukset maksusitoumusta varten lähetetään ylilääkärille.

Vammaispalvelu- ja sosiaaliturva-asioissa kuntoutusohjaaja Minna Pusila, p. (05) 220 5633, hakee tarvittaessa vammaispalvelulain mukaiset etuudet. Asunnonmuutostöiden osalta kuntoutusohjaaja tekee kotikäynnin yhdessä kunnan sosiaalityöntekijän kanssa.

Ammatillisen kuntoutuksen asioissa potilas ohjataan kuntoutustutkimusyksikköön. Siellä ylilääkärinä toimii Arja Männistö. Kuntoutusprosessissa on mukana myös kuntoutussuunnittelija Kerttu Tähtinen, p. (05) 220 5476.

Tiedot perustuvat puhelinkeskusteluihin:

- 14.9.2005, 25.10.2005 kuntoutusohjaaja Minna Pusila
- 30.9.2005 neurologi Ilkka Pieninkeroinen
- urologi Timo Vornanen
- kuntoutusohjaaja Minna Pusila, minna.pusila@kymshp.fi.

5.2 Kuopion yliopistollinen sairaala, KYS

Erityistason sairaanhoidon osalta Kuopion yliopistollisen sairaalan erityisvastualueeseen kuuluvat seuraavat sairaanhoitopiirit:

- Etelä-Savon sairaanhoitopiiri
- Itä-Savon sairaanhoitopiiri
- Keski-Suomen sairaanhoitopiiri

- Pohjois-Karjalan sairaanhoitopiiri
- Pohjois-Savon sairaanhoitopiiri.

5.2.1 Etelä-Savon sairaanhoitopiiri

Jäsenkunnat ovat Hirvensalmi, Juva, Kangasniemi, Mikkeli, Mäntyharju, Pertunmaa, Pieksämäki, Puumala, Ristiina ja Suomenniemi.

Akuuttivaiheen hoito toteutetaan joko kirurgianosastolla, jossa ylilääkäri on Tapani Liukkonen tai neurologian osastolla, missä ylilääkärinä on Ilkka Tarvainen.

Kaularangan alueen murtumapotilaiden operatiivinen hoito toteutetaan Kuopion yliopistollisessa sairaalassa, minkä jälkeen potilas siirtyy takaisin Mikkelin keskussairaalan akuuttiosastolle. Hoidollisten toimenpidetarpeiden vähennyttä potilas siirretään Mikkelin keskussairaalan neurologiselle kuntoutusosastolle, missä hän odottaa kuntoutusjaksoa Invalidiliiton Käpylän kuntoutuskeskukseen. Kuntoutusosaston lääkärinä toimii Mika Juhakoski.

Kuntoutusjakson jälkeinen seuranta tapahtuu pääosin Mikkelin keskussairaalan lääkinnällisen kuntoutuksen yksikön kuntoutuspoliklinikalla, missä ylilääkärinä toimii Martti Solismaa. Seurantakäynnit määräytyvät yksilöllisen tilanteen perusteella kuntoutussuunnitelman jaksottamina 1–2 vuoden välein. Kuntoutuspoliklinikan toiminta keskittyy kuntoutustarpeiden arviointiin ja toimeenpääntöön.

Seurantakäynnillä laaditaan kuntoutussuunnitelma ja selvitetään eri terapioiden palveluntuottajat. Muutoin selkäydinvammaisen henkilön terveydentilan seuranta tapahtuu yksilöllisen tilanteen perusteella esim. neurologian tai urologian poliklinikalla.

Lääkinnällisen kuntoutuksen yksikön potilaana on 16 selkäydinvammaista, joista 12 henkilöllä on traumaperäinen vamma.

Kuntoutusyhteistyö

Kuntoutusyhteenveto toimitetaan:

- Mikkelin keskussairaala, lääkinnällinen kuntoutus, Porrassalmenkatu 35–37, 50100 Mikkeli
- kuntoutusohjaaja Maija Rautio, lääkinnällinen kuntoutus, Porrassalmenkatu 35–37, 50100 Mikkeli.

Apuvälineasioissa otetaan yhteys Mikkelin alueelliseen apuvälineyksikköön MKS:aan, yhteyshenkilöt ovat Katariina Koivuvaara (A-M) p. (015) 351 2780 ja Tuula Pajunen (N-Ö) p. (015) 351 2577 ja Leena Kämppi p. 044 351 6613.

Avoterapiat siirtymävaiheessa huolehditaan Mikkelin keskussairaalan lääkinnällisen kuntoutuksen yksikön kuntoutuspoliklinikalta, jossa yhteyshenkilö on kuntoutussuunnittelija Leena Vilhunen, p. (015) 351 2461 tai kuntoutusohjaaja Marja Rautio, p. (015) 351 2328.

Vammaispalvelu- ja sosiaaliturva-asioissa kuntoutusohjaaja tekee tarvittaessa kotikäyntejä esim. asunnonmuutostyöarviot. Kotikuntien sosiaalitoimen kanssa tehdään yhteistyötä.

Ammatillisen kuntoutuksen osalta ollaan yhteydessä työvoimahallintoon.

Tiedot perustuvat puhelinkeskusteluihin:

- kuntoutusohjaaja Marja Rautio
- kuntoutussuunnittelija Leena Vilhunen
- sähköposti 24.9.2007 Maija Rautio, maija.rautio@esshp.fi.

5.2.2 Itä-Savon sairaanhoitopiiri

Jäsenkunnat ovat Enonkoski, Joroinen, Kerimäki, Parikkala, Punkaharju, Rantasalmi, Savonlinna, Savonranta ja Sulkava.

Akuuttivaiheessa sairaanhoitopiiri käyttää Kuopion yliopistollisen sairaalan palveluita. Myöhemmin potilas siirretään Savonlinnan keskussairaalan neurologian tai kirurgian osastolle. Neurologian ylilääkäri on Hannu Kilpeläinen ja kirurgian ylilääkäri on Raino Terho.

Savonlinnan keskussairaala lähettää selkäydinvammaiset henkilöt kuntoutukseen Punkaharjun Kruununpuistoon tai Invalidiliiton Käpylän kuntoutuskeskukseen.

Kuntoutusjakson jälkeinen seuranta tapahtuu Savonlinnan keskussairaalan neurologian poliklinikalla. Seuranta jatkuu useita vuosia. Kuntoutussuunnitelma laaditaan joko Savonlinnan keskussairaalassa tai myöhemmin kotikunnan terveyskeskuksessa riippuen hoitovastuusta. Vakuutusyhtiöiden asiakkaat ovat mukana keskussairaalan seurannassa.

Urologinen seuranta on säännöllistä; alkuvaiheessa se on kerran vuodessa ja myöhemmin tarpeen mukaan.

Monet alueen selkäydinvammaisista henkilöistä asuvat sairaanhoitopiirin ulkopuolella sijaitsevissa palvelutaloissa. Tällöin hoidon ja kuntoutuksen seuranta tapahtuu asuinpaikkakunnan terveydenhoidon toimipisteessä ja Savonlinnan keskussairaala vastaa kustannuksista.

Itä-Savon sairaanhoitopiirin alueella arvioidaan olevan 20–30 selkäydinvammaista henkilöä. Vuosittain selkäydinvamman saa yksi henkilö.

Kuntoutusyhteistyö

Kuntoutusyhteenveto toimitetaan:

- maksusitoumuksen antaneelle lääkärille
- kuntoutujan omaan terveyskeskukseen, mikäli hoitovastuu on siirtynyt perusterveydenhuoltoon.

Apuvälineiden tarpeen arviointi tehdään keskussairaalassa, alueen terveyskeskuksissa ja kuntoutuslaitoksissa. Vuoden 2008 alussa aloittaa toimintansa alueellinen apuvälinekeskus, jonne sairaanhoitopiirin alueelta olevien kuntoutujien apuväline suositukset tulee lähettää. Yhteyshenkilöinä toimivat apuvälinekeskuksen hoitaja Mirja-Riitta Turunen, p. 044 582 5560 ja keskussairaalan fysioterapeutti Virpi Kasper, p. (015) 581 3167. Etukäteen yhteydenotot apuvälineistä sekä kirjalliset suositukset tulee toimittaa osoitteeseen: Itä-Savon sairaanhoitopiiri, Apuvälineet, Mirja-Riitta Turunen, Keskussairaalan tie 6, 57120 Savonlinna.

Avoterapiat siirtymävaiheessa määräytyvät hoitovastuun pohjalta. Pääsääntöisesti terveydenhuolto järjestää terapian joko keskussairaalan fysioterapiaosastolla tai terveyskeskuksessa. Kotikäynteinä terapiaa annetaan vain erityistapauksissa.

Vammaispalvelu ja sosiaaliturva: Kotikuntien sosiaalitoimistojen kanssa tehdään yhteistyötä.

Ammatillisen kuntoutuksen asioissa yhteyshenkilönä toimii kuntoutussihteeriksi Salme Turtiainen, p. (015) 581 3202. Savonlinnan kuntoutustutkimusyksikössä ylilääkäri on Veikko Karvanen. Hän on mukana ammatillisen kuntoutuksen prosessissa. Yhteistyö Kelan ja työvoimahallinnon kanssa on osa ammatillisen kuntoutuksen prosessia.

Kuntoutusohjauspalveluita ei ole.

Tiedot perustuvat puhelinkeskusteluihin:

- kuntoutussihteeriksi Salme Turtiainen
- fysioterapiaosaston osastonhoitaja Hilka Kupiainen
- neurologisen osaston fysioterapeutiksi Virpi Kasper
- 27.9.2005 neurologian ylilääkäri Hannu Kilpeläinen
- kirurgian ylilääkäri Raino Terho
- sähköposti 7.9.2007 Virpi Kasper, virpi.kasper@isshp.fi
- 24.9.2007 apuvälinekeskuksen hoitaja Mirja-Riitta Turunen.

5.2.3 Keski-Suomen sairaanhoitopiiri

Jäsenkunnat ovat Hankasalmi, Joutsa, Jyväskylä, Jyväskylän maalaiskunta, Jämsä, Jämsänkoski, Kannonkoski, Karstula, Keuruu, Kinnula, Kivijärvi, Konnevesi, Korpilahti, Kuhmoinen, Kyyjärvi, Laukaa, Leivonmäki, Luhanka, Multia, Muurame, Petäjävesi, Pihtipudas, Pylkönmäki, Saarijärvi, Toivakka, Uurainen, Viitasaari ja Äänekosken kaupunki.

Akuuttivaiheen hoito on seuraavanlainen: kaularanka-alueen ja osa rintaranka-alueen operatiivisista hoidoista annetaan Kuopion yliopistollisessa sairaalassa ja lannerangan alueen operatiivinen hoito annetaan Keski-Suomen keskussairaalan kirurgisella osastolla.

Operatiivisen hoidon jälkeen kuntoutus aloitetaan Kinkomaan sairaalan osastolla 27 ja/tai Invalidiliiton Käpylän kuntoutuskeskuksessa.

Keski-Suomen keskussairaalassa on käytäntönä seurata selkäydinvammaisen tilannetta vammautumisen jälkeen vähintään vuoden ajan. Tämän jälkeen hoitovastuu siirretään perusterveydenhuoltoon, mikäli henkilöllä ei ole erikoissairaanhoitoa edellyttäviä tarpeita.

Invalidiliiton Käpylän kuntoutuskeskuksen kuntoutusjakson jälkeen ensimmäinen seurantakäynti toteutetaan viimeistään vuoden kuluttua vammautumisesta Kinkomaan sairaalan osastolla 27. Osastolla toimii moniammatillinen työryhmä ja selkäydinvammapoliklinikka, jossa laaditaan ja tarkistetaan kuntoutussuunnitelma. Poliklinikka toimii Kinkomaan sairaalan päiväkuntoutuksen yhteydessä. Työryhmään kuuluvat kuntoutuslääkäri, fysioterapeutti, toimintaterapeutti, sosiaalityöntekijä sekä tarvittaessa neuropsykologi. Erityisalojen asiantuntijoita konsultoidaan tarpeen mukaan. Kuntoutusylilääkärinä toimii Mauri Kallinen.

Selkäydinvamma-poliklinikalle hakeutuminen kuntoutujan tilanteen vakiinnuttua tapahtuu lääkärin läheteellä tai kuntoutusohjaajan suosituksella. Henkilöt, joiden hoitovastuu on siirretty perusterveydenhuoltoon voivat ongelmatilanteessa ottaa yhteyttä Kinkomaan sairaalan osastolle 27, selkäydinvamma-poliklinikalle tai kuntoutusohjaajaan.

Urologiset tutkimukset ja hoito aloitetaan Käpylän kuntoutuskeskuksen kuntoutusjaksolla ja kuntoutusjakson aikana tehtävistä tutkimuksista sovitaan Kinkomaan osaston 27:n kanssa. Urologinen hoitosuunnitelma tarkistetaan seurantakäynnillä.

Tällä hetkellä selkäydinvammaisia sairaanhoitopiirin alueella on arvioitu olevan 200 ja vuosittain selkäydinvamman saa 5–7 henkilöä. Sairausperäisesti selkäydinvamman saaneista henkilöistä ei vastaavaa tietoa ole.

Kuntoutusyhteistyö

Kuntoutusyhteen veto toimitetaan

- Keski-Suomen sairaanhoitopiiri, Kuntoutusylilääkäri, Kinkomaan sairaala osasto 27, 40930 Kinkomaa.
- kotikunnan terveyskeskukseen, jos hoitovastuu on siirtynyt perusterveydenhuoltoon.

Apuvälineet. Apuvälineet myönnetään ensimmäisen vuoden aikana vammautumisen erikoissairaanhoidosta. Tällöin kirjalliset apuvälinesuositukset lähetetään Kinkomaan sairaalan osoitteeseen (katso yllä) ja osoitetaan apuvälineyksikön osastonhoitajalle, p. (014) 269 2678. Apuvälineyksikössä työskentelee myös apuvälineneuvoja, p. (014) 269 2676. Tämän jälkeen apuvälineiden maksusitoumukset haetaan perusterveydenhuollosta. Sähköpyörätuolit, ympäristöhallintalaitteet ja muut kalliit erityisapuvälineet tulee hakea aina erikoissairaanhoidosta.

Erityissänky ja -patja tulee hakea hoitovastuun mukaan, käytännössä ensimmäisen vuoden aikana erikoissairaanhoidosta ja myöhemmin perusterveydenhuollosta, jossa yhteyshenkilönä toimii terveyskeskuksen fysioterapeutti tai apuvälineyksiköstä vastaava henkilö.

Avoterapioista ja niihin tarvittavista maksusitoumusasioista siirtymäajalle päätetään Kinkomaan sairaalan osastolla 27.

Vammaispalvelu ja sosiaaliturva: Osastojakson aikana perusturvasta ja vammaispalveluun liittyvistä asioista vastaa osaston sosiaalityöntekijä. Kotiutumisen jälkeen kuntoutusohjaaja Riitta Kumpulainen, p. (014) 269 2850 seuraa ja tukee asiakasta. Asunnonmuutostöiden arvioinnissa on kuntoutusohjaaja mukana. Hän tekee kotikäyntejä ja kirjoittaa lausuntoja sosiaalitoimelle.

Ammatillisen kuntoutuksen asioissa asiakas voi tehdä yhteistyötä selkäydinvamma-poliklinikan kanssa.

Tiedot perustuvat puhelinkeskusteluihin:

- 14.9.2005, 28.9.2005 kuntoutusohjaaja Riitta Kumpulainen
- sähköposti 6.9.2007 Riitta Kumpulainen, riitta.kumpulainen@ksshp.fi.

5.2.4 Pohjois-Karjalan sairaanhoitopiiri

Jäsenkunnat ovat Eno, Heinävesi, Iloanta, Joensuu, Juuka, Kitee, Kontiolahti, Lieksa, Liperi, Nurmes, Outokumpu, Polvijärvi, Pyhäselkä, Rääkkylä, Tohmajärvi ja Valtimo.

Akuuttivaiheen hoito traumaattisen selkäydinvamman saaneelle henkilölle toteutetaan pääosin Kuopion yliopistollisessa sairaalassa. Sairausperäisesti vammautuneiden hoito toteutetaan Pohjois-Karjalan keskussairaalan neurologian osastolla.

Alueen selkäydinvammaisten seuranta on järjestetty pääsääntöisesti Pohjois-Karjalan keskussairaalan fysiatrian poliklinikalla, missä laaditaan kuntoutussuunnitelmat.

Säännöllisiä urologin kontrollikäyntejä ei sovita, vaan ne järjestyvät potilaan aloitteesta. Urologian poliklinikalle tarvitaan terveystieteiden lähete.

Sairaanhoitopiirissä on selkäydinvammaisia, jotka eivät ole vuosiin olleet yhteydessä julkisen terveydenhuollon yksiköihin. Virallista rekisteriä selkäydinvammaisista ei ole. Vuoden 2005 alussa käyttöön otetun Kuntoapuohjelman avulla kattava diagnoosipohjainen selvitys arvioidaan olevan saatavilla kolmen vuoden kuluttua.

Kuntoutusyhteistyö

Kuntoutusyhteenvedo toimitetaan:

- Pohjois-Karjalan sairaanhoitopiiri, fysiatrian poliklinikka, Tikkamäentie 16, Talo 8, 80210 Joensuu, jos hoitovastuu erikoissairanhoidossa tai
- kotikunnan terveystieteiden keskus, jos hoitovastuu perusterveydenhuollossa
- kuntoutusohjaaja Krista Kastinen, Pohjois-Karjalan sairaanhoitopiiri, Tikkamäentie 16, Talo 13/1, 80210 Joensuu.

Apuvälineasiat hoidetaan apuvälineyksikössä, jossa vastaavana osastonhoitaja on Merja Kosonen, p. (013) 171 2911. Apuvälinesuositukset lähetetään osoitteeseen: Pohjois-Karjalan sairaanhoitopiiri, apuvälineyksikkö, Niiniväärantie 52, 80200 Joensuu. Pienapuvälineet tulevat kotikunnan terveystieteiden keskuksen apuvälineyksiköstä.

Avoterapioiden järjestämisestä siirtymävaiheen aikana ollaan yhteydessä Joensuun keskussairaalan fysiatrianpoliklinikan lääkäriin. Fysiatrian poliklinikan osastonhoitaja on Ritva Mönkkönen, p. (013) 171 2889.

Vammaispalvelu- ja sosiaaliturva-asioissa kuntoutusohjaaja Krista Kastinen, p. (013) 171 2877, seuraa selkäydinvammaisen arkea. Hän tekee tarvittaessa kotikäyntejä arvioiden asunnonmuutostöiden tarvetta ja on muissakin vammaispalveluasioiden yhteydessä kunnan sosiaalitoimeen.

Ammatillisen kuntoutuksen asioissa tukihenkilö on kirurgisen osaston sosiaalityöntekijä Merja Kuittinen.

Selkäydinvammaisten hoitokäytäntöjen kehittämistyö on käynnistynyt syyskuussa 2007.

Tiedot perustuvat puhelinkeskusteluihin:

- 15.9.2005 kuntoutusohjaaja Krista Takamäki
- 20.9.2005 fysiatrian ylilääkäri Eero Oura
- sairaanhoitaja Hannele Mertanen, urologian poliklinikka
- sähköposti 24.8.2007 Krista Kastinen, krista.kastinen@pkssk.fi.

5.2.5 Pohjois-Savon sairaanhoitopiiri

Jäsenkunnat ovat Iisalmi, Juankoski, Kaavi, Karttula, Keitele, Kiuruvesi, Kuopio, Lapinlahti, Leppävirta, Maaninka, Nilsiä, Pielavesi, Rautalampi, Rautavaara, Siilinjärvi, Sonkajärvi, Suonenjoki, Tervo, Tuusniemi, Varkaus, Varpaisjärvi, Vehmersalmi, Vesanto ja Vieremä.

Akuuttivaiheen hoito toteutetaan Kuopion yliopistollisen sairaalan neurokirurgian, kirurgian, neurologian tai sisätautien osastolla, missä tehdään alustava kuntoutussuunnitelma ja annetaan maksusitoumus kuntoutusjaksolle Invalidiliiton Käpylän kuntoutuskeskukseen.

Nykyisin sairaalakuntoutusvaihe saattaa jäädä lyhyeksi ja potilas siirretään terveyskeskukseen. Tämänhetkinen käytäntö on jatkohoidon ja -kuntoutuksen osalta vaihteleva, mutta meneillään olevan lääkinnällisen kuntoutuksen alueellisen suunnitelman rakentamisen tavoitteena on yhdenmukaistaa sairaalavaiheen toimintamalli siten, että se noudattaa selkäydinvammaisten käypähoito suositusta.

Kuntoutusjakson jälkeen selkäydinvammaisten henkilöiden seuranta on pyritty keskittämään Kuopion yliopistollisen sairaalan kuntoutusklinalle, jossa kuntoutusylilääkärinä toimii Eeva Leino. Erikoissairaanhoidollinen seuranta ei ole vielä kaikkien selkäydinvammaisten saatavilla, koska jatkoseurantaan suosittelevia läheteitä on saatu Käpylän kuntoutuskeskuksesta säännöllisesti vasta muutaman viime vuoden ajan. Lievempien vammojen jälkiseurantakäytännöistä tulee tehtäväksi, yhteistyössä akuuttihoitosta vastaavien tahojen (neurokirurgia, traumatologia) kanssa, selkeä ohjeistus.

Kuntoutusklinalle työskentelevä kuntoutusohjaaja on yhteydessä selkäydinvammaiseen henkilöön ja tarvittaessa avustaa myös perusterveydenhuollon hoitovastuulla olevia selkäydinvammaisia. Tavoitteena on luoda järjestelmä, jossa selkäydinvammaisten hoitovastuu ja seuranta säilyisi pysyvästi erikoissairaanhoidossa.

Seurannan aloittamiseksi tehdään Invalidiliiton Käpylän kuntoutuskeskuksesta kuntoutusjaksolla lähete kuntoutusklinalle kuntoutussuunnitelman laatimiseksi. Ennen poliklinikkakäyntiä kuntoutusohjaaja tekee kotikäynnin tutustuen asiakkaan tilanteeseen ja toimintaympäristöön.

Seurantakäynnillä/kuntoutussuunnitelman jatkokäynnillä lääkärinä toimii kuntoutusylilääkäri. Tämän lisäksi asiakkaalle on varattu yhteinen aika kuntoutusylilääkärin ja kuntoutusohjaajan kanssa. Näihin tapaamisiin voi tarpeen mukaan suostumuksella osallistua myös omainen, henkilökohtainen avustaja, avoterapeutit, sosiaalityöntekijä sekä psykologi. Käynnin yhteydessä tarkistetaan tarvittava muu konsultoinnin tarve (esim. urologia, kipupoliklinikka).

Seurantakäynnillä tehdään kokonaisvaltainen kartoitus. Tuolloin tarkistetaan avoterapioiden tilanne, psyykinen jaksaminen, arjen sujuminen, kivut, suolen ja rakon toiminnot, seksuaalitoiminnot, ammatilliset asiat sekä laaditaan tarvit-

tavat lähetteet ja tarkistetaan lääkitys. Nämä kirjataan kuntoutussuunnitelmaan. Seurantakäyntien tiheys riippuu asiakkaan tilanteesta ja noudattaa kuntoutussuunnitelman edellyttämää aikataulua.

Urologinen seuranta tapahtuu vuosittain. Myös tältä osin tarkistetaan tilanne kuntoutuskliniikkakäynnin yhteydessä (katso edellä).

Alueen selkäydinvammaisten henkilöiden määrä ei ole täsmällisesti tiedossa johtuen aiemmasta em. vaihtelevasta seurantakäytännöstä.

Kuntoutusyhteistyö

Kuntoutusyhteenveto toimitetaan

- kuntoutusylilääkäri Eeva Leino, Kuopion yliopistollinen sairaala, kuntoutuspoliklinikka, PL 1777, 70211 Kuopio
- kuntoutusohjaaja Anna-Maija Savinainen, Kuopion yliopistollinen sairaala, kuntoutuspoliklinikka, PL 1777, 70211 Kuopio
- maksusitoumuksen antanut yksikkö, osoite on maksusitoumuksessa
- sosiaalityöntekijä Maarit Savolainen, Kuopion yliopistollinen sairaala, traumatologia, os. 2203, rak.1. 3 krs, PL 1777, 70211 Kuopio, jos maksusitoumus on tullut kirurgian osastolta
- neurokirurgian sosiaalityöntekijä Anja Korhonen, Kuopion yliopistollinen sairaala, neurologia, neurokirurgia, os. 2771, PL 1777, 70211 Kuopio, jos maksusitoumus on tullut neurokirurgian osastolta.

Apuvälineasioissa apuvälineyksikkö ja toimintaterapiayksikkö arvioivat lähetteen pohjalta kuntoutujan toimintakyvyn edellyttämät erikoissairaanhoidon kuuluvat apuvälineet. Apuvälineyksiköstä hankitaan sähköiset hengitysapuvälineet, sähköiset liikkumisen apuvälineet, ympäristönhallintalaitteet ja kommunikaation apuvälineet.

Apuvälineiden arviointi tehdään yhteistyössä toimintaterapiayksikön kanssa. Yhteyshenkilö on apuvälinesuunnittelija Anna-Kaisa Koistinen, p. (017) 173 113 tai 044 717 4313. Apuvälinesuositukset lähetetään hänelle osoitteeseen: Kuopion yliopistollinen sairaala, Apuvälineyksikkö 4981, rakennus 1, PL 1777, 70221 Kuopio.

Apuvälineasioissa voidaan olla yhteydessä myös toimintaterapeutti Raija Saarelaan, p. (017) 173 452 tai 044 711 3452. Hänen osoitteensa on Kuopion yliopistollinen sairaala, Fysiatrian poliklinikka 3961, PL 1777, 70221 Kuopio. Apuvälineyksiköstä voi tarvittaessa pyytää kotikäyntiä.

Kotikäynnit esim. asunnonmuutostöistä tekee toimintaterapiayksikkö yhdessä kuntoutusohjaajan kanssa. Ympäristöhallintalaitteiden arviointi- ja suunnittelukäynti tehdään joko toimintaterapiasta tai/ja apuvälineyksiköstä, tällöin teknisenä asiantuntijana ja suunnittelijana on apuvälinehuollon mekaanikko.

Avoterapiat siirtymävaiheen aikana hoidetaan kotikuntien terveyskeskuksen kautta. Tämä toteutetaan joko terveyskeskuksen omana työnä tai ostopalveluna. Tältä osin otetaan yhteys kunkin kuntoutujan kotikunnan fysioterapiaosastolle.

Vammaispalvelut ja sosiaaliturva: Kuntoutusohjaaja Anna-Maija Savinainen, p. (017) 172 877, 050 370 7138, on tiiviissä yhteistyössä kuntien sosiaalitoimen kanssa. Hän tekee kotikäynnit asunnonmuutostöihin liittyen. Lisäksi kun-

toutusohjaaja osallistuu sosiaalitoimen kanssa palvelusuunnitelman laatimiseen.

Ammatillisen kuntoutuksen asioita käsitellään kuntoutuslinikalla.

Tiedot perustuvat puhelinkeskusteluihin:

- 16.9.2005, 26.9.2005, 18.10.2005 kuntoutusohjaaja Hannele Väisänen
- 29.9.2005, 30.9.2005, 11.10.2005 apuvälinesuunnittelija Leena Ropo
- .10.2005 apuvälinesuunnittelija Leena Ropo
- 10.10.2005 kuntoutusylilääkäri Eeva Leino
- sosiaalityöntekijä Maarit Savolainen
- sähköposti 20.9.2007 Anna-Maija Savinainen
anna-maija.savinainen@kuh.fi.

5.3 Oulun yliopistollinen sairaala, OYS

Erityistason sairaanhoidon osalta Oulun yliopistollisen sairaalan erityisvastuualueeseen kuuluvat seuraavat sairaanhoitopiirit:

- Kainuun maakunta -kuntayhtymä
- Keski-Pohjanmaan sairaanhoitopiiri
- Lapin sairaanhoitopiiri
- Länsi-Pohjan sairaanhoitopiiri
- Pohjois-Pohjanmaan sairaanhoitopiiri.

5.3.1 Kainuun maakunta -kuntayhtymä

Jäsenkunnat ovat Hyrynsalmi, Kajaani, Kuhmo, Paltamo, Puolanka, Ristijärvi, Sotkamo, Suomussalmi ja Vaala.

Akuuttivaiheen operatiivinen hoito annetaan pääosin Oulun yliopistollisessa sairaalassa. Täältä potilas siirretään Kainuun keskussairaalan kirurgiselle tai neurologiselle osastolle. Kirurgiselta osastolta potilas siirretään noin viikon kuluessa neurologiselle osastolle. Sairaalahoito kestää 1–2 kuukautta, jonka jälkeen selkäydinvamman saanut henkilö siirretään useimmiten kuntoutusjaksolle Invalidiliiton Käpylän kuntoutuskeskukseen.

Syksyllä 2005 Kainuun keskussairaalassa on suunniteltu selkäydinvammapoliklinikatoiminnan aloittamista. Toimintaa tulevat koordinoimaan kuntoutusylilääkäri ja kuntoutusohjaaja. Nykyisen toimintamallin mukaan kuntoutujalla on Käpylän kuntoutuskeskuksen jakson jälkeen mahdollisuus siirtyä Kainuun keskussairaalan neurologiselle osastolle hoidonsuunnittelu- ja arviointijaksolle. Tällä varmistetaan, että asiakkaan siirtyessä kotiin kaikki tarvittavat toimenpiteet ja asunnonmuutostyöt olisivat kunnossa.

Kuntoutussuunnitelmien laadinta tapahtuu kuntoutujakohtaisesti esim. neurologian poliklinikalla, terveyskeskuksessa tai kuntoutustutkimusyksikössä.

Selkäydinvammaisten henkilöiden elinikäisen hoidon seurannan toteuttaminen etenee seuraavasti selkäydinvammapoliklinikalla: Kuntoutusjakson päätyttyä Invalidiliiton Käpylän kuntoutuskeskuksessa on selkäydinvammaisen henkilö noin vuoden ajan Kainuun keskussairaalan neurologian poliklinikan tai osaston 8 seurannassa. Tämän jälkeen kuntoutustyöryhmä arvioi kuntoutujan seurannan siirtämisestä Kainuun keskussairaalan kuntoutusyksikköön, jossa seuranta tapahtuu 1–3 vuoden välein.

Seurantakäynneillä asiakas tapaa kuntoutusylilääkärin ja kuntoutusohjaajan. Tarvittavassa asiakkaan käytössä on moniammatillinen työryhmä. Lisäksi on erityisalujen konsultointimahdollisuus. Seurantakäynnille voi asiakkaan lisäksi osallistua myös omainen ja erityistyöntekijöitä, esim. vammaispalvelun sosiaalityöntekijä. Kuntoutusohjaaja tekee tarvittaessa kotikäynnin asiakkaan luo ennen seurantakäyntiä.

Ensimmäinen urologinen konsultaatio tehdään jo akuuttivaiheessa potilaan ollessa neurologisella osastolla. Kainuun keskussairaalaan on oma urologi. Tavoitteena ovat säännölliset urologiset seurantakäynnit.

Kuntoutusohjaajan arvion mukaan Kainuun maakunta -kuntayhtymän alueella on 60–70 selkäydinvammaista henkilöä.

Kuntoutusyhteistyö

Kuntoutusyhteenveto toimitetaan:

- neurologian osaston ylilääkäri Ari Saarinen, Kainuun keskussairaala, neurologian poliklinikka, Sotkamontie 13, 87140 Kajaani
- kuntoutusohjaaja Hanna Koskinen, Kainuun keskussairaala, Sotkamontie 13, 87140 Kajaani.

Jatkokuntoutusjaksolla olevan selkäydinvammaisen kuntoutusyhteenveto toimitetaan myös kuntoutusylilääkäri Markku Koskelalle osoitteeseen: Kuntoutusyksikkö, Kainuun keskussairaala, Sotkamontie 13, 87140 Kajaani.

Apuvälineasioissa ollaan yhteydessä Kainuun keskussairaalan apuvälineyksikköön, p. (08) 6156 2243. Vastuuhenkilöinä toimivat Eila Mäntylä ja Jaana Leinonen. Kirjalliset suositukset toimitetaan osoitteeseen: Apuvälineyksikkö, Kainuun keskussairaala, Sotkamontie 13, 87140 Kajaani.

Erityissängyn ja -patjan hankintatilanteissa tulee olla etukäteen yhteydessä apuvälineyksikköön, josta saa tiedon siitä, tuleeko hankinta erikois- vai perusterveydenhuollon kautta.

Avoterapiat annetaan siirtymävaiheen aikana kotikuntien terveyskeskusten fysioterapiayksiköissä. Kuntoutusjakson aikana ollaan etukäteen yhteydessä näihin yksiköihin kuntoutujan terapiatarpeista

Vammaispalvelu- ja sosiaaliturva-asioissa kuntoutusohjaaja seuraa selkäydinvammaisten asioiden toimivuutta käytännössä. Hän on yhteydessä kuntien sosiaalityöntekijöihin vammaispalvelulain mukaisten etuuksien osalta. Hän laatii arviot asunnonmuutostöiden tarpeesta ja autoon tarvittavista apuvälineistä. Lisäksi kuntoutusohjaaja seuraa apuvälineasioita ja avokuntoutuksen toteutumista.

Ammatillisen kuntoutuksen asiantuntijoina toimivat kuntoutusohjaaja Hanna Koskinen, p. (08) 6156 2284 sekä kuntoutustutkimusyksikön kuntoutussuunnittelija Tellervo Toiviainen, p. (08) 6156 2247.

Tiedot perustuvat puhelinkeskusteluihin:

- 7.10.2005 kuntoutusohjaaja Hanna Koskinen
- kuntoutusylilääkäri Markku Koskela

- kuntoutusohjaaja Hanna Koskinen/ hanna.koskinen@kainuu.fi
- 25.9.2007 apuvälineyksikkö Eila Mäntylä.

5.3.2 Keski-Pohjanmaan sairaanhoitopiiri

Jäsenkunnat ovat Halsua, Himanka, Kannus, Kaustinen, Kokkola, Kruunupyy, Kälviä, Lestijärvi, Lohtaja, Perho, Toholampi, Ullava ja Veteli.

Kalajokilaakson sopimuskunnat ovat Alavieska, Haapajärvi, Kalajoki, Nivala, Reisjärvi, Sievi ja Ylivieska.

Muut palveluja käyttävät kunnat ovat Evijärvi, Korttesjärvi, Luoto, Pedersöre, Pietarsaari ja Vimpeli.

Akuuttivaiheen hoito toteutetaan pääosin Keski-Pohjanmaan keskussairaalan kirurgisella osastolla 7. Se voidaan antaa tietyissä tilanteissa myös neurologisella osastolla tai Oulun yliopistollisessa sairaalassa.

Kuntoutusjaksolle potilaat lähetetään Invalidiliiton Käpylän kuntoutuskeskukseen tai erityistilanteissa käytetään Invalidiliiton Lapin kuntoutuskeskuksen tai Pietarsaareissa sijaitsevan Östanlidin sairaalan palveluita.

Selkäydinvammaisten hoidon ja kuntoutuksen seurantamallin luominen on vielä kesken ja jälkiseuranta tapahtuu pääosin kotikuntien terveyskeskuksissa. Säännöllisiä seurantakäyntejä kirurgian tai fysiatrian poliklinikalle ei ole organisoitu. Tavoitteena olisi jatkossa keskittää selkäydinvammaisten seuranta Oulun yliopistollisen sairaalan selkäydinvammapoliklinikalle. Tällä hetkellä kuntoutussuunnitelmien laadinnasta ei ole yhteisesti sovittua käytäntöä vaan ne laaditaan tapauskohtaisesti.

Urologinen seuranta arvioidaan tapauskohtaisesti, kontrollikäynnit ovat toteutuneet keskimäärin kerran vuodessa.

Keski-Pohjanmaan keskussairaalan kuntoutusylilääkäri on Katja Tuliniemi, p. (06) 826 4365 ja kuntoutusohjaaja on Arja Klemola, p. (06) 826 4469.

Kuntoutusyhteistyö

Kuntoutusyhteenveto toimitetaan

- maksusitoumuksen antanut yksikkö
- Keski-Pohjanmaan keskussairaala, kuntoutustutkimusyksikkö, kuntoutusylilääkäri, Mariankatu 16–20, 67200 Kokkola
- Oulun yliopistollinen keskussairaala, lääkinnällinen kuntoutus, selkäydinvammapoliklinikka, PL 25, 90029 OYS.

Apuvälineet: Keski-Pohjanmaan keskussairaala hankki sähköpyörätuolit, hengityksen apuvälineet ja ympäristöhallintalaitteet. Yhteyshenkilö on kuntoutusohjaaja Arja Klemola, p. (06) 826 4469. Kirjalliset suositukset lähetetään hänelle osoitteeseen: Keski-Pohjanmaan keskussairaala, Mariankatu 16–20, 67200 Kokkola.

Sähkösängyn ja erityispatjan maksusitoumukset tulee hakea perusterveydenhuollosta.

Avoterapiat siirtymävaiheen aikana järjestetään kotikuntien terveyskeskusten kautta joko omana työnä tai ostopalveluina

Vammaispalvelu- ja sosiaaliturva-asioissa kuntoutusohjaaja saa aina akuuttivaiheessa tiedon uudesta selkäydinvammaisesta. Hän tekee jo akuuttivaiheessa kotikäynnin ja arvioi asunnonmuutostöiden tarpeen. Vakuutusyhtiön asiakkaiden kohdalla kotikäynnin edellytyksenä on vakuutusyhtiön antama maksusitoumus. Maksusitoumuksen pyytää yksikkö, joka kokee kotikäynnin tarpeelliseksi. Kuntoutusohjaaja on mukana akuuttivaiheessa, tämän jälkeen yhteydenpito kuntoutujaan on vähäisempää.

Ammatillisen kuntoutuksen asiat laitetaan vireille pääosin jatkokuntoutusjaksojen aikana eri kuntoutuskeskuksissa.

Tiedot perustuvat puhelinkeskusteluihin:

- 21.9.2005 kuntoutusohjaaja Arja Klemola
- 27.9.2005, 26.10.2005 kuntoutusylilääkäri Katja Tuliniemi
- 29.9.2005 ortopedi Aimo Alavaikko
- urologi Pekka Pellinen
- 19.9.2007 kuntoutusohjaaja Arja Klemola
- 23.5.2006 kuntoutusohjaaja Arja Klemola, arja.klemola@kpsph.fi
- 20.9.2007 kuntoutusylilääkäri Katja Tuliniemi.

5.3.3 Lapin sairaanhoitopiiri

Jäsenkunnat ovat Enontekiö, Inari, Kemijärvi, Kittilä, Kolari, Muonio, Pelkosenniemi, Pello, Posio, Ranua, Rovaniemi, Salla, Savukoski, Sodankylä ja Utsjoki.

Akuuttivaiheen operatiivinen hoito toteutetaan Oulun yliopistollisessa sairaalassa tai Lapin keskussairaalassa.

Lapin keskussairaalan kirurgian osastolla arvioidaan kuntoutujan sensorinen ja motorinen vauriotaso. Osastolla aloitetaan akuuttivaiheen fysioterapia ja tehdään päätös kuntoutuslaitokseen lähettämisestä. Tarvittaessa neurologian ja muiden erikoisalojen konsultaatiot. Kirurgian ylilääkärinä työskentelee Hannu Halme ja neurologian ylilääkärinä Peter Baumann.

Akuuttivaiheen hoidon jälkeen selkäydinvammapotilaiden kuntoutus edellyttää erityisosaamista. Lapin keskussairaalassa neurologian yksikössä sekä kuntoutusyksikössä nähdään myös tärkeäksi yhteistyö Lapin kuntoutuskeskuksen (ILKK) kanssa (lappilaisten erityisolosuhteiden tuntemus). Katsomme myös tärkeäksi kehittää tulevaisuudessa aiempaa enemmän koordinoitua yhteistyötä Oulun yliopistollisen keskussairaalan kanssa (ns. ERVA-alueen yhteistyö). Erityisosaamista vaativissa kuntoutuksissa olemme valmiit keskittämään em. potilaiden kuntoutusarvioita OYS:iin.

Välitön postoperatiivinen kuntoutus toteutetaan Invalidiliiton Lapin kuntoutuskeskuksessa tai Invalidiliiton Käpylän kuntoutuskeskuksessa. Joissakin tilanteissa kuntoutuja voidaan siirtää kotikunnan terveyskeskuksen vuodeosastolle, tällöin kuntoutujan vointi mahdollistaa ainoastaan passiivisen asentohoidon ja kippiharjoitukset. Mikäli kuntoutuja joutuu odottamaan kuntoutuspaikkaa Invalidiliiton Käpylän kuntoutuskeskukseen, hän siirtyy odotusajaksi Invalidiliiton Lapin kuntoutuskeskukseen tai kotikunnan terveyskeskukseen.

Tarvittaessa tehdään urologiset perustutkimukset. Urologisen seurantajärjestelmän luominen on kesken. Mikäli kuntoutusjaksolla nähdään urologinen seuranta tarpeelliseksi, tehdään lähete Lapin keskussairaalaan.

Kuntoutusjakson jälkeen hoitovastuu siirtyy useimmiten perusterveydenhuoltoon. Terveyskeskuslääkärit saavat tarvittaessa konsultointiapua Lapin keskussairaalaan. Lapin keskussairaalan kuntoutuspoliklinikka toteuttaa tarvittaessa selkäydinvamman saaneiden henkilöiden lääketieteellistä seurantaan. Kuntoutussuunnitelmat laaditaan kuitenkin pääosin terveyskeskuksissa. Invalidiin Käpylän kuntoutuskeskuksen kuntoutusjaksolla laaditun suosituksen perusteella voidaan tarvittaessa kuntoutujalle järjestää kontrollikäynti erikoissairaanhoidon, jossa tuolloin laaditaan ensimmäinen kuntoutussuunnitelma.

Kuntoutusohjaaja seuraa perusterveydenhuollon hoitovastuulle siirtyneiden selkäydinvammaisten henkilöiden kokonaistilannetta. Yhteydenottojen aikana kartoitetaan mm. apuväline- ja sosiaaliturva-asiat.

Lapin sairaanhoitoalueen selkäydinvammaisten lukumäärää ei ole selvitetty.

Kuntoutusyhteistyö

Kuntoutusyhteenveto toimitetaan

- maksusitoumuksen antanut yksikkö
- Lapin keskussairaala, apuvälineyksikkö, PL 8041, 96001 Rovaniemi
- kuntoutusohjaaja Jaana Tennilä, Lapin keskussairaala, PL 8041, 96001 Rovaniemi
- kotikunnan terveyskeskus.

Apuvälineiden kohdalla jako erikoissairaanhoidon ja perusterveydenhuollon välillä perustuu alueelliseen porrastusohjeeseen. Lapin keskussairaalan apuvälineyksiköstä järjestyvät vaativat ja sähköiset apuvälineet, esim. sähköpyörätuolit, sähkömopot, ympäristönhallintalaitteet. Apuvälineyksikön yhteyshenkilö on osastonhoitaja Sirpa Perunka, p. (016) 328 4905 ja fysioterapeutti Satu Niva, p. (016) 328 4903.

Kotikunnan terveyskeskuksen fysioterapiayksikön tai apuvälinelainaamon kautta hankitaan muut ns. perusapuvälineet, esim. manuaalipyörätuolit, suihkutuolit, makuuhaavapatjat, pienapuvälineet.

Avoterapia-asioissa siirtymäkauden aikana otetaan yhteyttä kotikunnan terveyskeskuksen fysioterapiayksikköön.

Vammaispalvelu- ja sosiaaliturva-asioissa kuntoutusohjaaja Jaana Tennilä, p. (016) 328 2033, 040 7198 854, toimii yhteistyössä kuntoutujan kotikunnan vammaispalvelusta vastaavan sosiaalityöntekijän kanssa. Hän osallistuu tarvittaessa avuntarpeen kartoitukseen ja palvelusuunnitelman laadintaan. Lisäksi hän arvioi asunnonmuutostöiden tarpeen yhteistyössä kotikunnan työntekijöiden ja yksityisten terapeuttien kanssa. Sosiaalitoimen kautta järjestyvät asunnonmuutostyönä rakenteellisten muutosten lisäksi mm. tukikaiteet ja -kahvat. Sähköinen ovenavausjärjestelmä ovipuhelimeen tulee myös sosiaalitoimen kautta niissä tilanteissa, joissa muita ympäristöhallintalaitteita ei tarvita.

Ammatillisen kuntoutuksen asioita hoidetaan Lapin keskussairaalan kuntoutustutkimusyksikössä, jonne tarvitaan lähete. Kuntoutusylilääkäri on Toini Uutela ja kuntoutussuunnittelija Irmeli Paasivirta, p. (016) 328 4908.

Tiedot perustuvat puhelinkeskusteluun ja kirjallisiin vastauksiin:

- kuntoutusohjaaja Jaana Tennilä
- kuntoutusohjaaja Jaana Tennilä
- 28.9.2007 sähköposti Jaana Tennilä, jaana.tennila@lshp.fi.

5.3.4 Länsi-Pohjan sairaanhoitopiiri

Jäsenkunnat ovat Kemi, Tornio, Keminmaa, Simo, Tervola ja Ylitornio.

Selkäydinvammaisten ohjaus ja seuranta tapahtuu kolmen eri toimialan kautta: neurologia, ortopedia ja kirurgia. Vastuuhenkilöitä ovat neurologian ylilääkäri Veli Ala-Hurula ja ortopedi Reeta Willig.

Akuuttivaiheen operatiivinen hoito annetaan Oulun yliopistollisessa sairaalassa. Ortopedinen seuranta on Länsi-Pohjan keskussairaalan kirurgian poliklinikalla. Muutoin hoitovastuu siirtyy kuntoutusjakson jälkeen kotikuntien terveyskeskuksiin.

Kuntoutusjaksolle Invalidiliiton Käpylän kuntoutuskeskukseen lähetetään tetraplegian saaneet selkäydinvammaiset. Muiden kohdalla maksusitoumuksia annetaan Käpylän kuntoutuskeskuksen ohella myös Oulun Diakonialaitoksen Kuntotaloon tai Invalidiliiton Lapin kuntoutuskeskukseen.

Neurologian puolella toimintamalli kuntoutusjaksojen jälkeen on seuraava: neurologinen erikoissairaanhoitaja tapaa potilaan 1–2 viikon kuluttua kuntoutusjakson päättymisestä. Tällöin hän tutustuu potilaan mukanaan tuomaan kuntoutusyhteenvetoon ja valvoo siinä mainittujen suositusten toteutumista. Tarvittaessa kuntoutujalle varataan aika neurologin vastaanotolle.

Länsi-Pohjan keskussairaalassa ei ole kuntoutusohjaajaa. Tästä johtuen monia kuntoutusohjauksellisia toimenpiteitä hoitaa apuvälinehoitaja Marja-Leena Viinämäki.

Urologinen seuranta on kirurgian poliklinikalla. Tavoitteena on saada kaikki alueen selkäydinvammaiset säännönmukaisien kontrollikäyntien piiriin. Urologina toimii Juhani Ottelin.

Alueen selkäydinvammaisten määrästä ei ole tietoa. Väestöpohjan pienuuden vuoksi on mahdollista, että hoitoketju ulottuu potilaiden akuutti-, väli- ja jatkovaiheeseen.

Kuntoutusyhteistyö

Kuntoutusyhteenveto toimitetaan

- Länsi-Pohjan keskussairaala, neurologian ylilääkäri Veli Ala-Hurula, Kaupakatu 25, 94100 Kemi
- kotikunnan terveyskeskus, jos hoitovastuu on perusterveydenhuollossa.

Apuvälineet. Länsi-Pohjan sairaanhoitopiirin alueella kaikki apuvälinehankinnat toteutetaan keskitetysti alueellisen apuvälinekeskuksen kautta. Yhteys-

henkilö apuvälineasioissa on Marja-Leena Viinamäki, p. (016) 243 633 tai Hanna-Kaisa Kantanen, p. (016) 243 622 sekä Juhani Juola, p. (016) 243 623. Kirjalliset apuvälinesuositukset toimitetaan osoitteeseen: Länsi-Pohjan keskussairaala, Apuvälinekeskus, Kauppakatu 25, 94100 Kemi. Erikoissängyt ja makuuhaavapatjat organisoidaan apuvälinekeskuksesta. Yläraajojen pienapuvälineiden ja tukien osalta tulee olla yhteydessä toimintaterapeutteihin.

Avoterapioiden osalta siirtymävaiheessa neurologian ylilääkäri Veli Ala-Hurula tekee terveystieteiden keskuskeskukseen maksusitoumussuosituksen. Tilanteissa, jolloin terveystieteiden keskus ei sitoudu järjestämään tarvittavaa kuntoutusta, maksusitoumus tulee Länsi-Pohjan keskussairaalaan. Suositukset lähetetään neurologian ylilääkärille

Vammaispalvelu- ja sosiaaliturva-asioissa tehdään yhteistyötä kotikunnan sosiaalitoimen kanssa. Apuvälineyksiköstä tehdään kotikäyntejä asunnonmuutostöiden arvioimiseksi. Kotikäyntejä tekevät apuvälinehoitaja Marja-Leena Viinamäki, p. (016) 243 633 sekä toimintaterapeutti Rakel Lehtola, p. (016) 243 635.

Ammatillisen kuntoutuksen asioissa potilas ohjataan Oulun yliopistollisen sairaalan vaativan kuntoutuksen klinikalle, jossa järjestetään tarvittaessa intensiivinen osastojakso asioiden selvittämiseksi. Joissakin tilanteissa potilas ohjataan Länsi-Pohjan keskussairaalan kuntoutustutkimusyksikköön, jossa ylilääkäri on Sakari Malin ja kuntoutussuunnittelija Maarit Nordblom, p.(016) 243 620.

Tiedot perustuvat puhelinkeskusteluihin:

- 14.9.2005 neurologian ylilääkäri Veli Ala-Hurula
- 29.9.2005 ortopedi Reeta Willig
- 29.9.2005 kuntoutussuunnittelija Maarit Nordblom
- 10.10.2005 apuvälineyksikön vastaava Marja-Leena Viinamäki
- 12.10.2005 urologi Erkki Ollikkala
- 9.10.2007 apuvälineyksikön vastaava Marja-Leena Viinamäki
- sähköposti 10.10.2007 Sakari Malin.

5.3.5 Pohjois-Pohjanmaan sairaanhoitopiiri

Jäsenkunnat ovat Alavieska, Haapajärvi, Haapavesi, Hailuoto, Haukipudas, Ii, Kalajoki, Kempele, Kestilä, Kiiminki, Kuusamo, Käsämäki, Liminka, Lumijoki, Merijärvi, Muhos, Nivala, Oulainen, Oulu, Oulunsalo, Piippola, Pudasjärvi, Pulkkila, Pyhäjoki, Pyhäjärvi, Pyhäntä, Raahe, Rantsila, Reisjärvi, Sievi, Siikajoki, Taivalkoski, Tyrnävä, Utajärvi, Vaala, Vihanta, Yli-Ii, Ylikiiminki ja Ylivieska.

Akuuttivaiheen hoito selkäydinvamman saaneille annetaan Oulun yliopistollisen sairaalan traumaosastolla 7 ja neurokirurgian osastolla 2. Tämän jälkeen traumaattisen selkäydinvamman saanut potilas voidaan siirtää Oulun yliopistollisen sairaalan kuntoutusosastolle odottamaan paikkaa Invalidiliiton Käpylän kuntoutuskeskukseen kuntoutusjaksolle. Osittaisen selkäydinvamman saaneiden henkilöiden kuntoutuksessa voidaan käyttää myös lähialueen kuntoutuspalveluita.

Pohjois-Pohjanmaan sairaanhoitopiirin alueella on järjestetty selkäydinvammaisten seuranta Oulun yliopistollisen sairaalan kuntoutustutkimuspoliklinikal-

la toimivalla selkäydinvammaisten poliklinikalla. Selkäydinvammaisten asioista kuntoutustutkimuspoliklinikalla vastaavat neurologian erikoislääkärit Veli Tuomivaara ja Anne Saari.

Kuntoutujan kotiuduttua Käpylän kuntoutuskeskuksesta ja kuntoutusyhteenvedon tultua poliklinikalle kuntoutusohjaajan välittämänä, erikoislääkäri ohjelmoi lähetteen selkäydinvammapoliklinikalle. Sairaanhoidaja varaa poliklinikka-ajan asiakkaalle. Tarvittaessa varataan lääkärin ja kuntoutusohjaajan ajan lisäksi aika esim. fysioterapeutin, toimintaterapeutin ja/tai sosiaalityöntekijän vastaanotoille. Käynnillä arvioidaan jatkoseurannan tarve ja sen edellyttämä käyntitiheys. Jatkossa on tarkoitus tehostaa toimintaa kehittämällä eri työnteekijäryhmien yhteistyötä, jotta pystyttäisiin entistä paremmin vastaamaan asiakkaan tuen ja ohjauksen tarpeisiin.

Asiakkaan tilanteen vakiinnuttua seurantakäynneillä arvioidaan asiakkaan kokonaistilanne, lääkehoito sekä lausuntojen tarve. Myös kuntoutussuunnitelmat laaditaan pääosin selkäydinvammapoliklinikalla. Vuosia sitten vammautuneiden henkilöiden kuntoutussuunnitelmat voidaan laatia myös terveyskeskuksissa. Kuntoutusohjaaja on mukana seurantakäynnillä ja valvoo eri suositusten toteutumista. Asiakas voi tarvittaessa ottaa suoraan yhteyttä häneen.

Invalidiliiton Käpylän kuntoutuskeskuksesta laaditun suosituksen pohjalta kuntoutuja siirtyy urologian poliklinikan asiakkaaksi. Täällä suunnitellaan asiakkaan urologisen tilanteen seuranta yksilöllisen tarpeen mukaan.

Alueen selkäydinvammaisten määrää ei tarkalleen tiedetä. Kuntoutusohjaajalla on tiedossa vastavammautuneet henkilöt. Vuosittain arvioidaan 4–7 henkilön saavan selkäydinvamman.

Kuntoutusyhteistyö

Kuntoutusyhteenvedo toimitetaan

- lähetteen tehnyt lääkäri, Oulun yliopistollinen sairaala, lääkinnällinen kuntoutus, PL 25, 90029 OYS
- ylilääkäri Markku Alen, Oulun yliopistollinen sairaala, lääkinnällinen kuntoutus, PL 25, 90029 OYS
- kuntoutusohjaaja Leena Niskavaara, Oulun yliopistollinen sairaala, fysiatrian poliklinikka, PL 25, 90029 OYS.

Apuvälineasiat hoidetaan keskitetysti kuntoutusohjaaja Leena Niskavaaran kanssa, p. (08) 315 2908. OYS:ssa käsitellään maksusitoumusasiat, jotka koskevat sähköpyörätuoleja, ympäristöhallintalaitteita sekä sähköistä seisomatelinettä. Näistä kirjalliset suositukset lähetetään kuntoutusohjaajalle yllä olevaan osoitteeseen.

Muut apuvälineasiat, myös erikoissängyt ja -patjat, käsitellään kotikuntien apuvälineyksiköissä, jonne myös kirjalliset suositukset lähetetään. Näistä kopiot lähetetään myös kuntoutusohjaajalle.

Avoterapioiden osalta siirtymävaiheessa yhdyshenkilö on kuntoutusohjaaja Leena Niskavaara.

Ammatillisen kuntoutuksen asiat hoidetaan selkäydinvammapoliklinikalla. Asiakas on mahdollista ohjata kuntoutustutkimuspoliklinikalla työskentelevälle

ammattillisen kuntoutuksen neuvojalle, joka on Seija Jokilinna, p. (08) 315 5093.

Vammaispalvelu- ja sosiaaliturva-asioissa potilaalla on mahdollisuus tavata sosiaalityöntekijä akuuttivaiheen hoidon aikana. Vammaispalvelulain mukainen kuljetuspalvelu pyritään järjestämään ennen kuin potilas siirtyy Invalidiliiton Käpylän kuntoutuskeskukseen. Näin kotikunnan vammaispalvelulle tulee tieto vammautuneen henkilön tilanteesta.

Kuntoutusjakson aikana kuntoutusohjaaja pyrkii tekemään kotikäynnin muutostöiden tarpeen arvioimiseksi yhdessä vammaispalvelun ja apuvälinepalvelun työntekijöiden kanssa.

Tiedot perustuvat puhelinkeskusteluihin:

- 20.9.2005, 30.9.2005, 7.10.2005 kuntoutusohjaaja Leena Niskavaara, leena.niskavaara@ppshp.fi
- sovittu 20.9.2005, että sähköpostitse toimitetaan kysymykset ja vastaukset tulevat myös kirjallisesti (kirjalliset vastaukset on saatu 3.10.2005)
- sähköposti 25.9.2007 Pirkko Haapakoski, pirkko.haapakoski@ppshp.fi.

5.4 Tampereen yliopistollinen sairaala, TAYS

Erityistason sairaanhoidon osalta Tampereen yliopistollisen sairaalan erityisvastuualueeseen kuuluvat seuraavat sairaanhoitopiirit:

- Etelä-Pohjanmaan sairaanhoitopiiri
- Kanta-Hämeen sairaanhoitopiiri
- Pirkanmaan sairaanhoitopiiri
- Päijät-Hämeen sairaanhoitopiiri
- Vaasan sairaanhoitopiiri.

5.4.1 Etelä-Pohjanmaan sairaanhoitopiiri

Jäsenkunnat ovat Alahärmä, Alajärvi, Alavus, Evijärvi, Ilmajoki, Isojoki, Isokyrö, Jalasjärvi, Karijoki, Kauhajoki, Kauhava, Korttesjärvi, Kuortane, Kurikka, Lappajärvi, Lapua, Lehtimäki, Nurmo, Peräseinäjoki, Seinäjoki, Soini, Teuva, Töysä, Vimpeli, Ylihärmä, Ylistaro ja Ähtäri.

Akuuttivaiheen hoito annetaan Seinäjoen keskussairaalan kirurgian ja neurologian osastoilla. Täältä vammautunut henkilö siirtyy kuntoutusjaksolle Invalidiliiton Käpylän kuntoutuskeskukseen.

Kuntoutusjakson jälkeen selkäydinvammaisten seuranta on keskitetty Seinäjoen keskussairaalan selkäydinvammapoliklinikalle, jossa seuranta toteutetaan yksilöllisten tarpeiden perusteella 1–3 vuoden välein.

Seurantakäynnillä asiakas tapaa fysiatriin ja kuntoutusohjaajan. Tapaamisella käsitellään asiakkaan esiin tuomat ongelma-alueet: kipu, lääkitys, apuvälineet, avo- ja laituskuntoutuksen tarve, asumisolosuhteet, psyykinen jaksaminen, harrastustoiminta, vertaistuen tarve ja toimeentuloon liittyvät asiat. Tarvittaessa konsultoidaan yliopistollisia sairaaloita mm. käsikirurgiaan ja seksuaalisuuteen liittyvissä asioissa. Kuntoutussuunnitelma laaditaan tai tarkistetaan seurantakäynnin yhteydessä. Omaisella on myös mahdollisuus osallistua seurantakäynnille.

Selkäydinvammaisilla on säännölliset käynnit urologin vastaanotolla.

Selkäydinvammapoliklinikan asiakkaana on noin 30 henkilöä, joilla suurimmalla osalla on traumaattinen selkäydinvaurio.

Kuntoutusyhteistyö

Kuntoutusyhteenvedo toimitetaan

- lähettävälle yksikölle, jonka osoite löytyy maksusitoumuksesta
- Etelä-Pohjanmaan sairaanhoitopiiri, fysiatrian ja kuntoutuksen yksikkö, ylläkäri, Hanneksenrinne 7, 60220 Seinäjoki.

Apuvälineasioissa yhteydenotot kuntoutusohjaaja Maila Ala-Lahteen, p. (06) 415 6099, kirjalliset suositukset lähetetään osoitteeseen: Apuvälinekeskus, Hanneksenrinne 7, 60220 Seinäjoki. Selkäydinvammaisten henkilöiden kaikki apuvälineet tulevat erikoissairaanhoidon kautta.

Avoterapioita varten siirtymävaiheen ajaksi maksusitoumus pyydetään kotikunnan terveyskeskuksesta.

Vammaispalvelut ja sosiaaliturva: Kuntoutusohjaaja tekee asunnonmuutos-työarviot ja osallistuu sosiaalitoimen kanssa palvelusuunnitelman laadintaan.

Ammatillisen kuntoutuksen asiat käsitellään Seinäjoen keskussairaalan selkäydinvammapoliklinikan seurantakäynnillä. Tarvittaessa voidaan konsultoida kuntoutustutkimuspoliklinikan työntekijöitä, joilla on mahdollisuus selvittää syvällisemmin ammatilliseen kuntoutukseen liittyviä asioita. Kuntoutustutkimuspoliklinikka on fysiatrian ja kuntoutuksen toimintayksikön erillinen yksikkö, jossa tehdään mm. työkykyarvioiteja. Ammatillisen kuntoutuksen asioissa on sosiaalityöntekijän tai psykologin konsultointi mahdollista. Yhteistyötä tehdään muun muassa asiakkaan työterveyshuollon kanssa.

Tiedot perustuvat puhelinkeskusteluihin:

- 15.9.2005 fysiatrian ja kuntoutuksen ylläkäri Jussi Korpi
- 16.9.2006 kuntoutusohjaaja Maila Ala-Lahti
- Etelä-Pohjanmaan ja Vaasan sairaanhoitopiirien laatima julkaisu Selkäydinvammaisten kuntoutuksen seuranta (2005)
- sähköposti 21.9.2007 Maila Ala-Lahti, maila.ala-lahti@epshep.fi.

5.4.2 Kanta-Hämeen sairaanhoitopiiri

Jäsenkunnat ovat Forssa, Hattula, Hauho, Hausjärvi, Humppila, Hämeenlinna, Janakkala, Jokioinen, Kalvola, Lammi, Loppi, Renko, Riihimäki, Tammela, Tuulos ja Ypäjä.

Alkuvaiheen operatiivinen hoito toteutetaan Tampereen yliopistollisessa sairaalassa tai Töölön sairaalassa. Postoperatiivinen hoito ja alkukuntoutus toteutetaan pääsääntöisesti Kanta-Hämeen keskussairaalan Hämeenlinnan yksikön ortopedian osastolla, potilaan kotikunnasta riippuen Riihimäen yksikössä tai Forssan sairaalan kirurgisilla osastoilla. Akuuttihoiton jälkeiset kuntoutusjaksot toteutetaan Invalidiliiton Käpylän kuntoutuskeskuksessa.

Selkäydinvammaisten henkilöiden seuranta keskitetään Kanta-Hämeen keskussairaalan fysiatrian poliklinikalle koskien lähinnä traumaattisia selkäydin-

vammoja. Kanta-Hämeen keskussairaalan Riihimäen yksikön alueella asuvien selkäydinvammaisten seuranta toteutetaan myös Hämeenlinnassa.

Seurantakäynnillä kuntoutusylilääkäri ja kuntoutusohjaaja tapaavat kuntoutujan 1–3 kuukauden kuluttua tämän kotiuduttua kuntoutusjaksolta. Kuntoutusohjaaja kartoittaa ennen poliklinikkakäyntiä asiakkaan tilanteen. Seurantakäynnillä kartoitetaan kuntoutujan kokonaistilanne, tarkistetaan kuntoutussuunnitelma ja apuvälineasiat. Selkäydinvammaisten seuranta jatketaan fyysiatrian poliklinikalla yksilöllisen tarpeen perusteella ½–3 vuoden välein. Jatkoseurannan tarpeesta sovitaan yhdessä asiakkaan kanssa.

Urologinen seuranta aloitetaan muutaman kuukauden kuluttua kuntoutujan kotiuduttua kuntoutusjaksolta. Seuranta on säännöllistä ja toteutuu kunkin asiakkaan kohdalla yksilöllisen tilanteen mukaan, kuitenkin vähintään 1–2 vuoden välein. Urodynaamiset tutkimukset tehdään aina Hämeenlinnassa.

Vakuutusyhtiöiden asiakkaiden seurantakäytäntö on vaihtelevaa ja osalla heistä ei ole säännöllistä hoitosuhdetta julkiseen terveydenhuoltoon. Tavoitteena on vakuutusyhtiöiden asiakkaiden saattaminen seurannan piiriin, mikäli heillä ei ole muuta säännöllistä terveydenhuollon hoitosuhdetta.

Kanta-Hämeen keskussairaalassa on selvitetty asiakirjojen perusteella sairaanhoitopiiriin alueella asuvien selkäydinvammaisten henkilöiden määrää. Selvityksen perusteella alueella on arvioitavissa, että selkäydinvamman saaneita henkilöitä on noin 100. Asiakirjojen perusteella löytyy 80 selkäydinvammaisen tiedot ja näistä 40 henkilöä on saanut vamman tapaturmaisesti.

Kuntoutusyhteistyö

Kuntoutusyhteenvedo toimitetaan

- Kanta-Hämeen keskussairaala, lääkinnällinen kuntoutus, kuntoutusohjaaja Kristiina Saarelma-Kallio, 13530 Hämeenlinna, p. (03) 629 2237
- lähettävälle lääkärille
- erikseen sovittaville yksiköille riippuen kuntoutujan tarpeista.

Apuvälineasioista ollaan yhteydessä alueelliseen apuvälinekeskukseen apuvälineasiantuntija Eija Korpimaahan, p. (03) 629 2222 tai 050 406 4908.

Avoterapioiden maksusitoumus siirtymävaiheessa tulee pääsääntöisesti Kanta-Hämeen keskussairaalaan. Kuntoutujan tilanne arvioidaan yksilöllisesti ja sovitaan erikseen siitä, tuleeko avoterapia erikoissairaanhoidon vai terveyskeskuksen maksusitoumuksin.

Vammaispalvelu ja sosiaaliturva: Sairaalahoidon aikana osaston sosiaalityöntekijä hoitaa sosiaaliturvaan liittyvät asiat potilaan ja hänen omaistensa kanssa. Kotiutumista ja itsenäistä selviytymistä tukevien vammaispalvelulain mukaisten asioiden eteenpäin vieminen aloitetaan Invalidiliiton Käpylän kuntoutuskeskuksessa. Kuntoutusohjaaja tekee asunnonmuutostöiden kartoituksen. Myöhemmin hän seuraa kuntoutujan kokonaistilannetta ja laittaa vireille etuusasiat yhteistyössä kunnan sosiaalitoimen kanssa.

Ammatillisen kuntoutuksen asioita käsitellään Kanta-Hämeen keskussairaalan kuntoutustyöryhmässä. Vastuhenkilö on kuntoutussuunnittelija, p. (03) 629 2221.

Tiedot perustuvat:

- 13.9.2005, 29.9.2005 kuntoutusohjaaja Minna Hietala
- 4.10.2005 urologi Markku Rautanen
- sähköposti 21.9.2007.

5.4.3 Pirkanmaan sairaanhoitopiiri

Jäsenkunnat ovat Akaa, Hämeenkyrö, Ikaalinen, Juupajoki, Kangasala, Kihniö, Kiikoinen, Kuhmalahdi, Kuru, Kylmäkoski, Lempäälä, Mouhijärvi, Mänttä, Nokia, Orivesi, Parkano, Pirkkala, Pälkäne, Ruovesi, Tampere, Urjala, Valkeakoski, Vammala, Vesilahti, Vilppula, Virrat, Ylöjärvi ja Äetsä.

Traumaattisen selkäydinvamman saaneiden akuuttivaiheen hoito tapahtuu Tampereen yliopistollisen keskussairaalan teho-osastolla, ortopedian osastolla tai neurokirurgian osastolla. Näiltä osastoilta potilas siirretään myöhemmin kuntoutumisosastolle Pikolinnaan tai neurologian vuodeosastolle (NEVU). Eitraumaattisesti selkäydinvamman saaneiden henkilöiden tutkimus ja diagnoosi toteutetaan neurologian osastolla 10 B, josta potilas siirtyy myöhemmin kuntoutumisosastolle tai neurologian vuodeosastolle (NEVU).

Selkäydinvammaisten alkuvaiheen kuntoutus toteutetaan joko kuntoutumisosastolla tai Invalidiliiton Käpylän kuntoutuskeskuksessa.

Kuntoutusjakson jälkeinen seuranta käynnistyy 3–6 kuukauden kuluttua kuntoutujan kotiutumisesta. Selkäydinvammaisen henkilön elinikäistä seuranta on toteutettu keväästä 2007 lähtien kuntoutumisosastolla Pikolinnassa. Aikaisemmin selkäydinvammapoliklinikka toimi Kuntoutuskeskuksessa kuntoutus-tutkimuspoliklinikan yhteydessä. Selkäydinvammaisten hoito, kuntoutus ja seuranta on nyt keskitetty yhteen selkäydinvammayksikköön

Ennen seurantakäyntiä kuntoutusohjaaja tapaa asiakkaan ja selvittelee hänen terveydentilan ja kuntoutuksen nykytilanteen, palvelut sekä seurannan tarpeen ja tavoitteet. Seurantakäynnillä asiakas tapaa lääkärin ja fysioterapeutin, tarvittaessa myös sairaanhoitajan, toimintaterapeutin ja neuropsykologin. Yksilöllisten tapaamisten jälkeen pidetään moniammatillisen kuntoutusryhmän yhteispalaveri. Tähän osallistuvat em. lisäksi myös sosiaalityöntekijä ja kuntoutusohjaaja, joiden luona seurantakäynti jatkuu yksilötapaamisin. Apuvälineyksiköstä apuvälineneuvoja on mukana arvioimassa apuvälinetarvetta ja/tai apuvälinepalvelut toteutetaan apuvälineyksikössä. Asiakkaalla on mahdollisuus tavata myös uroterapeutti/seksuaalineuvoja sekä ravintoterapeutti.

Seurantakäynnin tavoitteena on selvittää asiakkaan terveydentila ja toimintakyky. Tähän kuuluu mukaan tarvittavat erikoisalojen konsultaatiot, tarvittaessa ASIA-luokitus, apuvälinetilanteen selvittäminen, kuntoutussuunnitelman tarkistaminen sekä tarvittaessa muihin lausunto tarpeisiin vastaaminen. Kuntoutumisosastolla seuranta voidaan tarvittaessa toteuttaa osastojaksona.

Seurantakäyntien tiheys määräytyy selkäydinvammaisen henkilön yksilöllisistä tarpeista ja se toteutetaan 1–3 vuoden välein. Kuntoutusohjaaja toimii seurannan koordinaattorina.

Urologinen seuranta aloitetaan potilaan ollessa kuntoutusosastolla. Kuntoutusjaksolta kotiutumisen jälkeen urologinen seuranta toteutuu 6–12 kuukauden kuluttua. Tilanteen vakiinnuttua seuranta toteutuu 1–3 vuoden välein.

Pirkanmaan sairaanhoitopiirin alueella yli 16-vuotiaita selkäydinvamman saaneita on lähes 200. Heistä traumaattisesti vammautuneita on noin 130 henkilöä.

Kuntoutusyhteistyö

Kuntoutusyhteenvedo toimitetaan

- kuntoutusohjaaja Raija Petterssonille, p. (03) 3116 5644, Tampereen yliopistollisen keskussairaala, 36280 Pikonlinna
- kuntoutumisosastolle, Tampereen yliopistollisen keskussairaala, kuntoutumisosasto 24 B, 36280 Pikonlinna, kuntoutumisosaston osastonhoitajana toimii Seija Alanen, p. (03) 3116 3334.

Apuvälineet: Akuuttihoiton jälkeen tulevalla kuntoutusjaksolla kaikki liikkumisen ja päivittäisten toimintojen (myös erikoissängyt ja -patjat) sekä kommunikaation ja tietokoneen käytön apuvälineet organisoidaan TAYS:n apuvälineyksikön kautta, jonka yhteydessä toimii myös Tikoteekki. Vakuutusyhtiöiden asiakkaiden apuvälineiden hankinnasta sovitaan aina erikseen.

On toivottavaa, että apuvälinearviota tehdessä oltaisiin asiakkaan apuvälineasioissa TAYS:n apuvälineyksikköön yhteydessä. Kirjalliset suositukset ja kustannusarviot lähetetään osoitteeseen: TAYS, apuvälineyksikkö, apuväline-neuvoja Jaana Larimo, PL 2000, 33521 Tampere.

Apuvälineyksikön yhteystiedot

osastonhoitaja Leena Autio	p. (03) 3116 5232
apuvälineteknikko Harri Antila	p. (03) 3116 5418
apuväline-neuvoja Jaana Larimo	p. (03) 3116 9085
toimintaterapeutti Riitta Mäkinen	p. (03) 3116 5530

Tikoteekin yhteystiedot

toimintaterapeutti Anne Ojala	p. (03) 3116 69284
puheterapeutti Aino-Maija Parkkonen	p. (09) 3116 66837
tekninen ohjaaja Liisa Mäenpää	p. (03) 3116 9155

Apuvälinepalveluiden hoitovastuu siirtyy noin vuoden kuluttua erikoissairaanhoidosta perusterveydenhuoltoon. Tällöin apuvälinesuosituksista ja -huolloista ns. perusapuvälineiden osalta tulee neuvotella kotikunnan terveyskeskuksen apuvälineyksikön kanssa.

TAYS:n apuvälineyksikkö vastaa aina erityistason apuvälineistä: sähköiset liikkumisen apuvälineet, ympäristönhallintalaitteet, porraskiipijät. Tikoteekin kautta tulevat kommunikaation apuvälineet, tietokoneet ja niiden oheislaitteet. Vaativat hengitysapuvälineet, vaativat kuulon apuvälineet ja vaativat näön apuvälineet tulevat erityisalojen kautta.

Avoterapiat järjestetään siirtymävaiheessa Tampereen yliopistollisen keskussairaalan maksusitoumuksella. Yhteydenotot tältä osin kuntoutusohjaaja Raija Petterssoniin, p. (03) 3116 5644, faksi (03) 3116 4367.

Vammaispalvelut ja sosiaaliturva: Kuntoutusohjaaja tekee asunnonmuutostöiden tarpeeseen liittyvän kotikäynnin ja tähän perustuvan lausunnon sosiaalitoimeen tai vakuutusyhtiöön. Kuntoutusohjaaja toimii yhteistyössä sosiaalitoimen ja terveydenhuollon kanssa osallistuen mm. palvelusuunnitelmien tekoon.

Ammatillisen kuntoutuksen tilanne käsitellään selkäydinvammapoliklinikalla. Vaativaan ammatilliseen kuntoutukseen asiakkaat ohjataan lähetteellä TAYS:n kuntoutustutkimuspoliklinikalle. Yhteistyö asiakkaan kanssa alkaa hänelle postitetun ennakkokyselylomakkeen (bio-psyko-sosiaalinen) välityksellä. Useimmiten ammatillisen kuntoutuksen selvitys koostuu kolmen kuukauden ajalle rytmitellyistä sarjakäynneistä.

Kuntoutustutkimuspoliklinikalla työskentelevät neurologian ylilääkäri Aarne Ylinen, fysiatri Virpi Heikkinen, reumatologi Jorma Viitanen sekä sosiaalityöntekijät Pirjo Havukainen, p. (03) 3116 3577 ja Susanna Palomäki. Tarvittaessa psykologinen/neuropsykologinen konsultaatio tai tutkimus on mahdollista. Psykologi on Marjatta Musikka-Siirtola.

Tiedot perustuvat puhelinkeskusteluihin:

- kuntoutusohjaaja Raija Pettersson
- 4.10.2005 sosiaalityöntekijä Pirjo Havukainen.
- 24.10.2005 apuvälineyksiön osastonhoitaja Leena Autio
- Pirkanmaan kuntoutussymposium, selkäydinvammapotilaan hoito, kuntoutus ja apuvälinepalvelut
- kuntoutustutkimus Tampereen yliopistolisessa keskussairaalassa, sosiaalityöntekijä Pirjo Havukainen
- sähköposti 14.9.2007 Raija Pettersson, Jaana Larimo ja Pirjo Havukainen [/raija.pettersson@pshp.fi](mailto:raija.pettersson@pshp.fi).

5.4.4 Päijät-Hämeen sairaanhoitopiiri

Jäsenkunnat ovat Artjärvi, Asikkala, Hartola, Heinola, Hollola, Hämeenkoski, Iitti, Kärkölä, Lahti, Myrskylä, Nastola, Orimattila, Padasjoki, Pukkila ja Sysmä.

Akuuttivaiheessa selkäydinvammaisen hoito annetaan Päijät-Hämeen keskussairaalan kirurgisella osastolla. Täältä potilas siirtyy lähes kaikissa tapauksissa kuntoutusjaksolle Invalidiliiton Käpylän kuntoutuskeskukseen. Joskus tarvitaan sairaalavaiheen ja Käpylän kuntoutusvaiheen välissä perusterveydenhuollon palveluita.

Kuntoutusjakson jälkeisestä ensimmäisestä selkäydinvammapoliklinikakäynnistä sovitaan kuntoutusohjaajan kanssa. Tämän ajan voi varata jo kuntoutusjakson aikana, jotta kuntoutussuunnitelman laatiminen tapahtuisi joustavasti ja viivytyksettä. Kuntoutusohjaaja toimii alueen kaikkien selkäydinvammaisten yhdyshenkilönä.

Päijät-Hämeen keskussairaalassa on keväällä 2005 aloittanut selkäydinvammapoliklinikka, jossa seurantakäynnit toteutetaan 1–3 vuoden välein. Ennen ensimmäistä käyntiä kuntoutusohjaaja tekee kotikäynnin, jolloin käydään läpi terveydentilaa ja kuntoutusta koskeva seurantalomake. Lääkäri tutustuu seurantalomakkeeseen ennen varsinaista seurantakäyntiä. Myös myöhemmin ennen seurantakäyntiä kuntoutusohjaaja tekee kotikäynnin, mikäli asiakkaan elinolosuhteissa on tapahtunut muutoksia esim. asuinolosuhteissa.

Seurantakäynneillä selkäydinvammaisen henkilö tapaa kuntoutusylilääkärin ja kuntoutusohjaajan. Tällä hetkellä kuntoutusylilääkärinä toimii Marja Mikkelsen ja kuntoutusohjaajana Petra Luttinen. Tarvittaessa asiakkaan käytettävissä ovat sosiaalityöntekijän palvelut.

Seurantakäynnillä ovat läsnä asiakas, kuntoutusylilääkäri, kuntoutusohjaaja ja mahdollisesti omainen. Erityishuomiota kiinnitetään asiakkaan itsensä esiin tuomiin ongelmatilanteisiin. Kartoitetuksi tulevat mahdollisten jatkotutkimusten tarpeet, apuvälineet, jatkokuntoutukset ja kuntoutussuunnitelma. Tarvittaessa tehdään läheteet muille poliklinikoille ja jatkosuositukset Kelaan tai vakuutusyhtiöön. Vakuutusyhtiön asiakkaan kohdalla kuntoutusohjaaja tekee lausunnot apuvälineistä. Lisäksi hän seuraa kuntoutukseen liittyvien asioiden toteutumista.

Urologin kontrollikäynnit toteutuvat alkuvaiheessa säännöllisesti. Myöhemmin käynnit perustuvat asiakkaan omaan arvioon niiden tarpeesta. Mikäli asiakkaalla on hoitosuhde urologian poliklinikalle, ei erillistä lähetettä tarvita, vaan asiakas voi varata ajan suoraan itse.

Keväällä 2005 kuntoutusohjaaja on tehnyt kartoituksen alueen selkäydinvammaisten tilanteesta. Sairaanhoidopiirin alueella asuu 49 selkäydinvammaista, joille lähetettiin kyselylomake. Kyselyyn vastasi 38 henkilöä, joilla kaikilla oli traumaattinen selkäydinvaurio. Puolet näistä henkilöistä kuuluu lakisääteisen vakuutuskorvauksen piiriin.

Kuntoutusyhteistyö

Kuntoutusyhteenveto toimitetaan

- Päijät-Hämeen sosiaali- ja terveydenhuollon ky, kuntoutuskeskus, kuntoutusohjaaja Petra Luttinen, Keskussairaalankatu 7, 15850 Lahti, p. (03) 819 2413 ja 044 719 5413.

Apuvälineet: Akuuttivaiheen kuntoutusjaksolla olevien henkilöiden kaikki apuvälineet tulevat Päijät-Hämeen sosiaali- ja terveydenhuollon kuntayhtymän apuvälinekeskuksesta, joka sijaitsee keskussairaalassa. Yhteyshenkilö apuvälinekeskuksessa on Sirpa Tyrväinen, p. (03) 819 2755. Jatkokuntoutusjaksoilla olevien henkilöiden apuvälineet hoitaa kotikunnan terveystakeskus yhteistyössä kuntayhtymän apuvälinekeskuksen kanssa.

Avoterapioiden maksusitoumukset tulevat siirtymävaiheessa terveystakeskuksesta.

Vammaispalvelun ja sosiaaliturvan mukaiset etuudet laitetaan vireille Invalidiliiton Käpylän kuntoutuskeskuksen kuntoutusjaksolla. Kuntoutusohjaaja tekee tarvittaessa yhteistyötä vammaispalvelun sosiaalityöntekijöiden kanssa. Yhteistyötä tehdään lähinnä kotikäynteinä asunnonmuutostöiden kartoittamiseksi.

Ammatillisen kuntoutuksen asioita käsitellään selkäydinvammapoliklinikalla ja tarvittaessa asiakas ohjataan erikoisasiantuntijan luo.

Tiedot perustuvat puhelinkeskusteluihin:

- 12.9.2005, 23.9.2005, 28.9.2005, 25.10.2005 kuntoutusohjaaja Petra Riihonen
- sähköposti 2.10.2007 Petra Luttinen/ petra.luttinen@phsotey.fi.

5.4.5 Vaasan sairaanhoitopiiri

Jäsenkunnat ovat Jurva, Kristiinan kaupunki, Karijoki, Kaskinen, Korsnäs, Kyrönmaa, Maalahti, Maksamaa, Mustasaari, Närpiö, Oravainen, Pietarsaari, Uusi Kaarlepyy, Vaasa ja Vöyri. Lisäksi siihen kuuluu kuusi osajäsenkuntaa.

Akuuttivaiheen hoito annetaan pääosin Vaasan keskussairaalan kirurgisella osastolla tai Tampereen yliopistollisessa sairaalassa. Tämän jälkeen vammautunut henkilö siirretään neurologiselle osastolle odottamaan kuntoutuspaikkaa Invalidiliiton Käpylän kuntoutuskeskuksesta.

1.1.2005 jälkeen vammautuneiden kuntoutuksen jälkeinen seuranta tapahtuu Vaasan keskussairaalan neurologian poliklinikalla ensimmäisen vuoden ajan. Vaasan sairaalan neurologian poliklinikan seurantakäynnillä asiakas tapaa neurologin. Tapaamisen aikana kartoitetaan potilaan tilanne. Vuoden kuluttua vammautumisesta elinikäinen seuranta siirretään Seinäjoen keskussairaalan selkäydinvammapoliklinikalla.

Kuntoutussuunnitelmat laaditaan selkäydinvammapoliklinikalle Seinäjoella. Vaasan keskussairaalan kuntoutusohjaaja on mukana seurantakäynneillä.

Ennen 1.1.2005 selkäydinvamman saaneiden kohdalla seuranta ei ole tällä hetkellä säännöllistä eikä tapahdu erikoissairaanhoidossa.

Urologinen seuranta on säännöllistä ja se toteutetaan kirurgian poliklinikalla.

Kuntoutusohjaaja Liisa Tulimaa kartoitti syksyllä 2004 alueen selkäydinvammaisten henkilöiden määrää. Epäyhtenäisestä diagnosoinnista johtuen todellinen selkäydinvammaisten lukumäärä ei ole tiedossa. Kartoituksen aikana ja sen jälkeen vammautuneiden määrä on arviolta 40 henkilöä. Näistä kaikki käyttävät liikkumisen apuvälineitä.

Kuntoutusyhteistyö

Kuntoutusyhteenveto toimitetaan:

- maksusitoumuksen antaneeseen yksikköön
- Vaasan keskussairaala, Neurologian poliklinikka, Hietalahdenkatu 2–4, 65130 Vaasa.

Apuvälineasiat hoidetaan Vaasan keskussairaalan apuvälinekeskuksessa, yhteyshenkilö on toimintaterapeutti Joakim Sjöblom, p. (06) 323 1216. Erityis-sänky- ja erityispatja-asioissa myös yhteydenotto Joakim Sjöblomiin. Kirjalliset suositukset toimitetaan osoitteeseen: Vaasan keskussairaala, apuvälinekeskus, 65320 Vaasa.

Avoterapioiden osalta otetaan yhteyttä neurologian poliklinikalle, p. (06) 323 2882. Maksusitoumuskäytännöstä ei ole yhtenäistä toimintamallia.

Vammaispalvelu- sosiaaliturva-asioissa kuntoutusohjaaja toimii yhteistyössä kunnan sosiaalitoimen kanssa. Hän tekee asunnonmuutostöitä koskevat kotikäynnit ja niihin tarvittavat lausunnot. Vakuutusyhtiöiden asiakkaiden kohdalla toimitaan samoin.

Ammatillisen kuntoutuksen asioita käsitellään selkäydinvammapoliklinikalla Seinäjoen keskussairaalassa. Käytössä on myös Seinäjoen keskussairaalan

kuntoutustutkimuspoliklinikan palvelut. Katso Etelä-Pohjanmaan sairaanhoitopiiri, ammatillinen kuntoutus.

Vaasan keskussairaalassa toimii kuntoutusohjaajana Viveka Flöijer, p. (06) 221 8220 tai 0400 677 536. Sähköposti: viveka.floijer@vshp.fi.

Tiedot perustuvat puhelinkeskusteluihin:

- 23.9.2005 kuntoutusohjaaja Liisa Tulimaa
- kuntoutussuunnittelija Birgitta Söderback
- sähköposti 28.9.2007 Birgitta Söderback
- 3.10.2007 toimintaterapeutti Joakim Sjöblom.

5.5 Turun yliopistollinen keskussairaala, TYKS

Erytystason sairaanhoidon osalta Turun yliopistollisen keskussairaalan erityisvastuualueeseen kuuluvat seuraavat sairaanhoitopiirit:

- Satakunnan sairaanhoitopiiri
- Varsinais-Suomen sairaanhoitopiiri.

Ahvenanmaan maakunnalla on oma itsehallintolaki. Varsinais-Suomen sairaanhoitopiirin kuntainliitto voi kuitenkin Ahvenanmaan maakunnan keskussairaalan ylläpitäjän kanssa sopia erikoissairaanhoitolain mukaisesta erikoissairanhoidon järjestämisestä.

5.5.1 Satakunnan sairaanhoitopiiri

Jäsenkunnat ovat Eura, Eurajoki, Harjavalta, Honkajoki, Huittinen, Jämijärvi, Kankaanpää, Karvia, Kiukainen, Kodisjoki, Kokemäki, Köyliö, Lappi, Lavia, Luvia, Merikarvia, Nakkila, Noormarkku, Pomarkku, Pori, Rauma, Siikainen, Säkyä ja Ulvila.

Selkäydinvamman saaneen henkilön akuuttivaiheen hoito annetaan Satakunnan keskussairaalan teho-osastolla ja tarvittaessa TYKS:ssa. Potilas on hoidettavana Satakunnan keskussairaalan kirurgian vuodeosastolla N2B, jollakin sisätautiosastoista tai neurologian osastolla M1. Tilanteen vakiinnuttua potilas siirtyy jatkokuntoutukseen Satalinnan sairaalan kuntoutusosastolle A 13, josta potilas siirtyy pääsääntöisesti Invalidiliiton Käpylän kuntoutuskeskukseen.

Satalinnan sairaalassa potilaiden hoidosta vastaa fysiatrian ylilääkäri Erkki Asikainen, p. (02) 535 3302. Kun kuntoutusjakso Invalidiliiton Käpylän kuntoutuskeskuksessa on päättymässä, toivotaan yhteydenottoa liikuntavammaisten aikuisten kuntoutusohjaaja Eva Novariin, p. (02) 535 3409 tai 044 707 3409. Hän varaa ajan asiakkaalle kuntoutussuunnitelman laadintaa varten. Ensimmäisellä seurantakäynnillä asiakas tapaa samanaikaisesti fysiatriin ja kuntoutusohjaajan. Tarvittaessa mukaan pyydetään muita asiakasta hoitavien ammattiryhmien edustajia. Seurantakäynnillä arvioidaan, laaditaanko kuntoutussuunnitelma jatkossa erikoissairanhoidossa vai perusterveydenhoidossa.

Urologinen seuranta toteutuu Satakunnan keskussairaalassa. Ensimmäinen käynti on noin vuoden kuluttua vammautumisesta. Silloin tehdään ylävirtsa-ten ultraäänitutkimus, urodynamia, PLV, U-Viljely ja Krea sekä harkinnan mukaan uretrokystoskopia. Urologi harkitsee jokaisen asiakkaan kodalla yksilöllisesti seurantatiheyden 1–2 vuoden välein ja tarvittavat tutkimukset. Tie-

dustelut kirurgian poliklinikalta uroterapeutti Minna Hyleltä tiistaisin klo 12–13, p. (02) 627 3807 tai ajanvarauksesta arkisin klo 9–12, p. (02) 627 3781.

Satalinnan sairaalassa järjestetään Satakunnan sairaanhoitopiirin alueen selkäydinvammaisille vuosittain yhteistapaaminen luento- ja keskusteluiltaapäivän merkeissä. Tarkkaa tietoa alueen kaikista selkäydinvammaan saaneista henkilöistä ei ole, mutta tiedossa oleville 60 henkilölle lähetetään kutsut em. tapahtumaan.

Kuntoutusyhteistyö

Kuntoutusyhteenveto toimitetaan

- kotikunnan terveyskeskukseen
- fysiatrian ylilääkäri Erkki Asikainen, Satalinnan sairaala, Satalinnantie 77, 29200 Harjavalta
- kuntoutusohjaaja Eva Novari, Satalinnan sairaala, Satalinnantie 77, 29200 Harjavalta
- neurologian osastolta lähetettyjen selkäydinvammaisten henkilöiden kuntoutusasioissa yhteyshenkilönä toimii Satalinnan sairaalassa kuntoutusohjaaja Merja Touru, p. (02) 535 3380 tai 044 707 3380 ja Satakunnan keskussairaalan neurologian poliklinikalla kuntoutusohjaaja Riitta Kämppe, p. (02) 627 7915 tai 044 707 7915, ylilääkärinä toimii Juha Matti Seppä, p. (02) 627 7911
- alle 16-vuotiaiden lasten kuntoutusasiat hoidetaan Satakunnan keskussairaalan lastenneurologialla, jossa kuntoutusohjaajana toimii Pirjo Rope, p. (02) 627 6504 tai 044 707 6504 ja ylilääkärinä Esa Kuusinen, p. (02) 627 6570.

Aikuisten apuvälineasioissa vastuu henkilönä toimii Kristiina Tynjälä, p. (02) 535 3367. Suositukset lähetetään osoitteeseen: Suositukset on lähetettävä osoitteeseen: Satalinnan sairaala, Apuvälineyksikkö, Satalinnantie 77, 29200 Harjavalta.

Erityispatjojen hankinta: Erikoissairaanhoidon kautta hankitaan vaihtuvapaineinen painehaavapatja henkilöille, joilla on korkea painehaavariski. Terveyskeskuksesta hankitaan keskisuuren ja matalan riskin painehaavapatjat (staattiset ja viskoelastiset patjat).

Erikoissänkyjen hankinta: Sähkösängyt tulevat hankittaviksi terveyskeskuksista.

Alueelliseen apuvälineet kuuluvien kuntien asukkaiden (Köyliö, Merikarvia, Noormarkku, Pomarkku, Siikainen, Säskylä ja Ulvila) apuvälineet lainataan joko terveyskeskuksesta tai hankitaan alueellisen apuvälinekeskuksen toimesta. Yhteydenotto Kristiina Tynjälään.

Lasten ja nuorten apuvälineasioissa vastuuhenkilönä on Sari Jämiä, p. (02) 627 7566. Suositukset lähetetään osoitteeseen: Satakunnan keskussairaala, apuvälineyksikkö, Sairaalatie 3, 28500 Pori.

Avoterapia suositellaan aloitettavaksi siirtymävaiheessa vakuutusyhtiön määräämällä maksusitoumuksella kunnes kuntoutussuunnitelmaan perustuva kuntoutuspäätös on tehty. Kuntoutusvastuun ollessa terveydenhuollolla kuntoutettavan avoterapiasta ollaan yhteydessä terveyskeskuksen fysioterapi-

osastolle. Tarvittaessa siirtymävaiheen maksusitoumus tehdään myös sairaanhoitopiirin puolelta.

Vammaispalveluista ja sosiaaliturvasta kerrotaan potilaalle alustavasti Satalinnan sairaalassa kuntoutusohjaajan ja sosiaalityöntekijän, p. (02) 535 3365, yhteistyönä ennen kuin potilas siirtyy Invalidiliiton Käpylän kuntoutuskeskukseen. Kuntoutusohjaaja on mukana järjestämässä asiakkaan kotiutumista yhteistyössä asiakkaan, omaisten, Invalidiliiton Käpylän kuntoutuskeskuksen henkilökunnan sekä vakuutusyhtiöön, VKK:n tai kotikunnan työntekijöiden kanssa. Kuntoutusohjaaja laatii mm. lausunnon asunnonmuutostöistä ja osallistuu pyydettyä palvelusuunnitelman laatimiseen kotikunnassa.

Ammatillisen kuntoutuksen asioita hoitaa Satalinnan sairaalassa sosiaalityöntekijä Tytti Pohjankoski, p. (02) 535 3422. Kotiutumisvaiheen jälkeen ammatillisen kuntoutuksen asioissa yhteyttä voi ottaa kuntoutussuunnittelija Elina Lehmuksen, p. (02) 627 7575, Satakunnan keskussairaalan fysiatrian poliklinikalle tai kuntoutusohjaaja Eva Novariin. Vakuutusyhtiöasiakkaiden ammatillisesta kuntoutuksesta vastaa VKK:n aluetyöntekijä kuntoutussuunnittelija Maija Ojanen, p. (02) 646 2038.

Tiedot perustuvat puhelinkeskusteluihin:

- 15.9.2005, 7.10.2005, 12.10.2005 kuntoutusohjaaja Eva Novari
- fysiatrian ylilääkäri Erkki Asikainen
- kuntoutusohjaaja Eva Novari
- sähköposti 27.9.2007 Eva Novari, eva.novari@satshp.fi
- sähköposti 2.10.2007 Minna Hyle.

5.5.2 Varsinais-Suomen sairaanhoitopiiri

Jäsenkunnat ovat Alastaro, Askainen, Aura, Dragsfjärd, Halikko, Houtskari, Iniö, Kaarina, Kemiö, Kii kala, Kisko, Korppoo, Koski tl, Kustavi, Kuusjoki, Laitila, Lemu, Lieto, Loimaa, Marttila, Masku, Mellilä, Merimasku, Mietoinen, Muurla, Mynämäki, Naantali, Nauvo, Nousiainen, Oripää, Paimio, Parainen, Perniö, Pertteli, Piikkiö, Punkalaidun, Pyhäranta, Pöytyä, Raisio, Rusko, Rymättylä, Salo, Sauvo, Somero, Suomusjärvi, Särkisalo, Taivassalo, Tarvasjoki, Turku, Uusikaupunki, Vahto, Vampula, Vehmaa, Velkua, Västanfjärd ja Yläne.

Selkäydinvamman saaneiden henkilöiden akuuttivaiheen hoito Varsinais-Suomen sairaanhoitopiirin alueella tapahtuu traumaperäisesti vammautuneiden kohdalla traumatologian osastolla 214 ja sairauseräisesti vammautuneiden kohdalla joko neurologian osastolla 710 tai neurokirurgian osastolla 210. Lisäksi esim. tulehduspohjaisesti vammautuneiden hoito toteutuu sisätautien klinikan vuodeosastoilla.

Myöhemmin osa vammautuneista henkilöistä siirtyy TYKS:n kuntoutusosastolle 913 Paimion sairaalaan. Traumatologisten korkeiden selkäydinvammapotilaiden osalta on sovittu, että akuuttihoiton jälkeen vammautunut henkilö siirtyy suoraan TYKS:n kuntoutusosastolle jatkohoitoon.

Tetraplegian, tetrapareesin ja totaaliparaplegian saaneet henkilöt lähetetään useimmiten kuntoutusjaksolle Invalidiliiton Käpylän kuntoutuskeskukseen. Tämän kuntoutusjakson maksusitoumus ja jatkoaikaa suositteluva maksusitoumus kirjoitetaan TYKS:n kuntoutusosastolla. Sairausperäisesti vam-

mautuneet siirtyvät pääosin aluesairaaloihin tai terveyskeskuksien vuodeosastoille.

Selkäydinvamman saaneiden henkilöiden seuranta toteutuu peruskuntoutusjakson jälkeen TYKS:n kuntoutusosaston poliklinikalla, jonne asiakkaan kotiuduttua hänelle varataan lähiviikkojen sisällä aika. Hän tapaa poliklinikakäynnillä kuntoutusosaston osastonlääkärin ja liikuntavammaisten kuntoutusohjaajan sekä tarvittaessa muita kuntoutusosaston työntekijöitä. Ensimmäisen seurantakäynnin ajankohdasta on sovittava liikuntavammaisten kuntoutusohjaaja Pirjo Lähteenmäen, p. (02) 313 2288 tai p. 040 766 8452, kanssa hyvissä ajoin jo Käpylän kuntoutusjakson aikana. Poliklinikakäynnillä tehdään mm. Kelan edellyttämä julkisen terveydenhuollon laatima kuntoutussuunnitelma. Poliklinikatoiminta toteutuu kuntoutusosaston henkilökunnan toimesta osastotyön ohella.

Selkäydinvamman saaneen henkilön tilanteen vakiinnuttua seuranta toteutuu TYKS:n kuntoutusosaston poliklinikalla noin kerran vuodessa. Seurantakäynnillä asiakas tapaa lääkärin (sekä) ja liikuntavammaisten kuntoutusohjaajan. Tarvittaessa hänelle voidaan sopia tapaaminen myös sairaanhoitajan, fysioterapeutin, toimintaterapeutin tai sosiaalityöntekijän kanssa. Lääkärin tapaamisella keskitytään laajasti vammaan lääketieteellisestä ja kuntoutuksen näkökulmasta. Lisäksi huomioidaan asiakkaan sosiaalinen tilanne sekä perussosiaaliturva.

Erillistä rekisteriä sairaanhoitopiirin alueella olevista selkäydinvammaisista ei ole. Käytännössä on huomattu, että monet etenkin sairausperäisesti selkäydinvamman saaneista eivät ohjaudu kuntoutusohjauksen piiriin ja jäävät samalla kuntoutusosaston poliklinikatoiminnan ulkopuolelle.

Vakuutusyhtiöiden asiakkaiden kohdalla seuranta toteutuu vaihtelevasti riippuen asiakkaan yksilöllisestä tilanteesta. Heidän seurantapaikkoinaan kuntoutusosaston lisäksi voivat olla mm. terveyskeskus tai Invalidiliiton Käpylän kuntoutuskeskuksen selkäydinvammapoliklinikka.

Urologinen seuranta alkaa Invalidiliiton Käpylän kuntoutuskeskuksessa peruskuntoutusjakson aikana. TYKS:n antamassa peruskuntoutusjaksoa koskevassa maksusitoumuksessa on maininta, että TYKS kustantaa myös tarvittavat laboratoriotutkimukset ja urologiset tutkimukset.

Seurantatutkimus pyritään kuntoutujalle tekemään TYKS:n urologian poliklinikalla noin vuoden kuluttua vammautumisen jälkeen. Jatko seuranta toteutuu kuntoutujan yksilöllisen tarpeen mukaan 1–2 vuoden välein. Tällöin otetaan U-Seul ja S-Krea laboratorionäytteet, tehdään ultraäänitutkimus ja tarvittaessa myös urodynaaminen tutkimus.

TYKS:n urologian erikoislääkäreinä toimivat Kimmo Kuusisto, Esa Kähkönen ja Martti Nurmi. Urologista apuvälineneuvontaa ja ohjausta antaa sairaanhoitaja, uroterapeutti Eila Honkavaara, p. (02) 313 1221.

Kuntoutusyhteistyö

Kuntoutusyhteenveto toimitetaan

- kuntoutusohjaaja Pirjo Lähteenmäki, TYKS, kuntoutuslinikka, rakennus 9, PL 52, 20521 Turku

- kuntoutusosaston poliklinikka 923, Paimion sairaala, Alvar Aallon tie 275, 21540 Preitilä.

Apuvälineen hankintapäätös tehdään Varsinais-Suomen sairaanhoitopiirin apuvälinekeskuksessa. Peruskuntoutusjaksolla TYKS:n maksusitoumuksella olevien kuntoutujien välttämättömät lääkinnällisen kuntoutuksen apuvälineet hankitaan ja luovutetaan TYKS:n kautta.

Huomio! Myös vakuutusyhtiöiden asiakkaiden apuvälineasioissa otetaan yhteys Varsinais-Suomen sairaanhoitopiirin apuvälinekeskukseen, mikäli asiakkaalla on tarve hankkia sähkötoiminen laite (toimintaterapeutti Eeva Etholén, p. (02) 313 2270 tai toimintaterapeutti Tiina Koilahti p. (02) 313 2279. Niiden vakuutusyhtiön asiakkaiden kohdalla, jotka tarvitsevat monia apuvälineitä, tulisi apuvälinesuositus laittaa suoraan VKK:lle.

Apuvälineasioissa yhteydenotot ensisijaisesti seuraavasti:

- toimintaterapeutti Eeva Etholén, p. (02) 313 2270; sähköpyörätuolit, patjat ja sängyt ja epilepsiahälyttimet
- toimintaterapeutti Tiina Koilahti, p. (02) 313 2279; sähkömopot, pienapuvälineet, yläraajaortoosit ja perustason apuvälineet
- fysioterapeutti Hannu Nevalainen, p. (02) 313 3870; manuaalipyörätuolit, kelauksen keventäjät ja kelattavat suihkutuolit
- fysioterapeutti Heli Jäntti, p. (02) 313 2459; lasten ja nuorten apuvälineet (alle 16-vuotiaat)
- apuvälineteknikko Taisto Mäkelä, p. (02) 313 3268; proteesit ja alaraajaortoosit
- toimintaterapeutti Taru Haapanen, p. (02) 313 2241; ympäristöhallintajärjestelmät ja atk-apuvälineet
- puheterapeutti Minna Vanhala, p. (02) 313 1471; kommunikation apuvälineet
- perustason apuvälineissä yhteydenottoja voi tehdä myös kansliaan, p. (02) 313 2271
- huolto ja korjausasiat; sairaalainsinööri Janne Ollikainen, p. (02) 313 2274.

Kirjalliset suositukset hyvissä ajoin osoitteeseen: VSSHP, Apuvälinekeskus, PL 52, 20521 Turku.

Avoterapioiden maksusitoumukset tehdään siirtymävaiheen ajaksi TYKS:stä. Maksusitoumus on voimassa kunnes asiakas saa Kelan kuntoutuspäätöksen tai kunnes asiakas siirtyy perusterveydenhuollon asiakkaaksi. Vakuutusyhtiöiden terapiapäätökset suositellaan alkaviksi välittömästi peruskuntoutusjakson jälkeen. Yhteyshenkilönä toimii liikuntavammaisten kuntoutusohjaaja Pirjo Lähteenmäki, p. (02) 313 2288 tai p. 040 766 8452.

Vammaispalvelu, sosiaaliturva: Liikuntavammaisten kuntoutusohjaaja Pirjo Lähteenmäki seuraa asiakkaiden asioiden etenemistä kuntoutusjakson jälkeen. Hän tekee asunnonmuutostöiden osalta arviot ja suositukset. Tarvittaessa kotikäynnit tehdään yhteistyötahojen kanssa yhteistyössä jo peruskuntoutusjakson aikana. Kuntoutusohjaajan tavoite on tehdä selkäydinvamman tasosta ja laajuudesta riippumatta kotikäynti vammautuneen/sairastuneen ja hänen läheistensä kanssa jo ennen siirtymistä peruskuntoutusjaksolle Invaliidiliiton Käpylän kuntoutuskeskukseen.

Liikuntavammaisten kuntoutusohjaaja seuraa asiakkaan elämäntilanteen kehittymistä ja tekee tarvittavat suositukset jatkotoimenpiteistä vammaispalveluun ja sosiaaliturvaan liittyvistä asioista. Hän osallistuu myös pyydettyäessä sosiaalitoimen kanssa palvelusuunnitelman laatimiseen. Tämä on yleinen käytäntö ainakin kun palvelusuunnitelmaa laaditaan ensimmäistä kertaa.

Ammatillisen kuntoutuksen asioita käsitellään esim. TYKS:n kuntoutusosaston poliklinikalta tehdyn lähetteen perusteella TYKS:n kuntoutustutkimuspoliklinikalla. Moniammatilliseen työryhmään kuuluvat kuntoutusklinikan ylilääkäri, kuntoutussuunnittelija sekä kuntoutuspsykologi. Kuntoutustutkimuspoliklinikan yhteyshenkilönä toimii kuntoutussuunnittelija Aila Kinnunen, p. (02) 313 2987.

Tiedot perustuvat puhelinkeskusteluihin:

- 19.9.2005, 3.10.2005, 12.10.2005, 27.10.2005, 14.12.2005 kuntoutusohjaaja Pirjo Lähteenmäki
- sähköposti 24.8.2007 Pirjo Lähteenmäki, pirjo.lahteenmaki@tyks.fi.

5.5.3 Ahvenanmaan sairaanhoitopiiri

Jäsenkunnat ovat Maarianhamina, Brändö, Eckerö, Finström, Föglö, Geta, Hammarland, Jomala, Kumlinge, Kökar, Lemland, Lumparland, Saltvik, Sotunga, Sund ja Vårdö.

Akuuttivaiheen hoito annetaan Turun yliopistollisessa keskussairaалassa tai Uppsalassa Akademiska Sjukhuset:ssa riippuen sairaaloiden paikkatilanteesta ja helikopterikuljetuksista. Myöhemmin potilas siirretään Ahvenanmaan keskussairaalaan kuntoutusosastolle.

Kuntoutusosasto on 12-paikkainen ja siellä hoidettavien henkilöiden vammat ja sairaudet ovat moninaiset. Tästä syystä esim. selkäydinvammaisten kohdalla vertaistukeen ei ole useinkaan mahdollisuutta. Kuntoutusosastolla työskentelee hoitohenkilökunnan ja lääkärin ohella fysioterapeutteja ja toimintaterapeutteja, puheterapeutti, sosiaalityöntekijä, konsultoiva psykiatri ja neuropsykologi. Kuntoutusosaston lääkäri on Sheila Sundblom. Osastohoito jatkuu siihen asti, kunnes edellytykset kotiin siirtymiselle on varmistettu.

Kuntoutujalle annetaan tietyissä tilanteissa maksusitoumus kuntoutusjaksolle Invalidiliiton Käpylän kuntoutuskeskukseen tai Ruotsissa sijaitseviin kuntoutuskeskuksiin.

Selkäydinvammaisten vuosittainen seuranta toteutuu 2–3 viikon mittaisina jaksoina kuntoutusosastolla. Halutessaan kuntoutuja voi olla kuntoutusjaksolla 2 kertaa vuodessa. Jaksoilla kuntoutujan tilanne kartoitetaan kokonaisvaltaisesti: toimintakyky, terapiatarpeet, apuvälineet, kaikki tarvittavat lääketieteelliset tutkimukset, urologinen tilanne, ammatillinen kuntoutus ja sosiaaliturva.

Vakuutusyhtiöiden asiakkaat käyttävät usein lääketieteellisissä arvioinneissa ja kuntoutuspalveluissa yksityisiä palveluntuottajia. Ruotsissa tapahtuvat laitoskuntoutusjaksot ovat tyypillisiä.

Kuntoutusyhteistyö

Kuntoutusyhteenvedo toimitetaan

- lähettävälle lääkärille osoitteeseen Ålands Centralsjukhus, Doktorsvägen, 22111 Mariehamn.

Apuvälineiden maksusitoumuksista päätöksen tekee fysiatri Sheila Sundblom. Osoite: Sheila Sundblom, Ålands Hälso- och sjukvård, 22100 Mariehamn. Tarvittaessa apuvälineasioissa voi olla yhteydessä myös toimintaterapeutteihin, p. (018) 538 475.

Avoterapiat, kuten fysioterapia toimintaterapia, toteutetaan pääosin keskussairaalan kuntoutuspoliklinikalla, p. (018) 538 618.

Asunnonmuutostöiden kartoituksen tarpeesta ollaan yhteydessä kuntoutusosaston toimintaterapeutteihin, p. (018) 538 475.

Tiedot perustuvat puhelinkeskusteluihin:

- 29.9.2005, 3.10.2005 ja 12.10.2005 sosiaalityöntekijä Sirpa Eriksson
- sähköposti 28.9.2007 Sirpa Eriksson/ sirpa.eriksson@ahs.ax.